ЙИЛЛИК ПЛАН—18 ДЕКАБРГА!

Ҳамза райони меҳнаткашларининг аҳду-паймони ана шундай

Меҳнат календарида—декабрь

Бугун

БЕШ ЙИЛЛИК ҲАЛ ҚИЛУВЧИ УЧИНЧИ ЙИЛИНИНГ ДЕКАБРЬ ОЙИ МЕҲНАТ ЭСТАФЕТАСИНИ ҚАБУЛ ҚИЛДИ.

Шаҳримиз саноат корхоналари, транспорт ва алоқа ташкилотлари коллективлари юксак сиёсий ва меҳнат кўтаринкилиги руҳида декабрь зарбдор меҳнат вахтасини бошлашди. Бу меҳнат беллашуви республика ва Ўзбекистон Компартияси ташкил этилганлигининг 50 йиллигини муносиб кутиб олишга, беш йилликнинг уч йиллиги ва 1973 йил планларини муддатидан илгари бажаришга қаратилгандир.

Пойтахт саноати халқ хўжалиги буюмлари ишлаб чиқариш бўйича 11 ойлик план топшириқларини белгиланганидан 8 кун олдин бажарди. Планга қўшимча ўнларча миллион сўмлик ҳар хил маҳсулотлар реализация қилинди. Шундай қилиб, ҳал қилувчи йилнинг давлат планларини бажариш учун мустаҳкам замин яратилди.

Шу кунларда пойтахтимиз районларининг саноат корхоналари ва ташкилотлари меҳнаткашлари аввал қабул қилган социалистик мажбуриятларини қайта кўриб чиқиб ва ишлаб чиқаришнинг мавжуд резервларини ҳисобга олган ҳолда йиллик давлат план топшириқларини аввал белгиланганидан ҳам қисқароқ вақтларда бажариб, ғалаба рапорти бериш учун янги марраларни белгилаяптилар.

Октябрь ва Ҳамза районлари беш йилликнинг ҳал қилувчи учинчи йили маррасини 18 декабрда эгаллашга, пландан ташқари 19,5 миллион сўмлик маҳсулот беришга қарор қилдилар.

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

№ 280 (2264).
1 ШАНБА ДЕКАБРЬ 1973 й.
Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлади.
Баҳоси 2 тийин.

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

✻ Ҳамзаликлар Октябрь райони ишчи коллективларининг ватанпарварлик ташаббусини қўллаб-қувватламоқдалар

✻ Пластмасса буюмлари фабрикаси, 2-уп комбинати, ремонт-механика заводи, Қўйлиқ асфальт-бетон заводи коллективларининг меҳнат календарида—1974 йил

✻ Саноат корхоналари йиллик планга қўшимча яна 16 миллион сўмлик маҳсулот реализация қиладилар

Ватанпарварлик руҳида

Ҳамза райони саноат корхоналарининг коллективлари КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЛКСМ Марказий Комитети ва ВЦСПСнинг «Саноат, қурилиш ва транспорт ходимларининг 1973 йил халқ хўжалик планини муддатидан илгари бажариш учун Бутуниттифоқ социалистик мусобақани авж олдириш тўғрисида»ги қарорини бажара бориб катта ютуқларни қўлга киритдилар. Натижада улар ўн бир ойлик маҳсулот реализация қилиш планини муддатидан илгари 20 ноябрда бажаришди. Планга қўшимча равишда 13 миллион сўмлик турли машиналар, станоклар, приборлар, шунингдек халқ истеъмол буюмлари реализация қилинди. Бу ўринда шуни таъкидлаб ўтиш керакки, ишлаб чиқариш ҳажми ўтган йилдагига нисбатан 11,9 процентга кўпайди. Бу эса 63,3 миллион сўмни ташкил қилади. Техника тараққиёти, меҳнат унумдорлигини юксалтириш эвазига шунга эришилди. Районда 8 та автоматик ва механизациялаштирилган поток линияси ишга туширилди. 102 та янги жиҳоз ўрнатилди. 40 га яқин технологик жараён жорий этилди. Бир ярим мингдан ортиқ рационализаторлик таклифлари ишлаб чиқаришга жорий қилинди ва натижада 1,5 миллион сўм фойда олинди.

Беш йилликнинг ҳал қилувчи йилида авиация заводи, «Узсельхозтехника» Тошкент тажриба ремонт-механика заводи, «Ташсельмаш» заводи ва шунга ўхшаш йирик корхоналар муваффақиятли натижаларга эришмоқда. Ўзбекистон пахтакорларининг ғалабасида ҳам зангори кема ижодкорларининг катта ҳиссаси бор.

Район партия ташкилотининг раҳбарлиги саноат фаолиятини яхшилашга катта ғамхўрлик қилмоқда. Мана бир мисол: ёғ-мой комбинати кўп йиллардан буён давлат планини бажара олмай келарди. Район партия комитети бу корхона ишидаги камчиликларни синчиклаб текшириб чиқди ва бу масалани бюрода кўрди. Комбинатга ҳар томонлама ёрдам берилди. Кадрлар ажратилди, ҳақ тўлаш, моддий ва маънавий жиҳатдан рағбатлантириш системаси қайта кўриб чиқилди, болалар боғчаси очилди. 600 кишига мўлжалланган ётоқхона тезлаштирилди. Шундан кейин корхонада аҳвол шу қадар ўзгардики, ҳозир у илғор корхоналар қаторига ўтиб олди.

Бир қатор корхоналар йиллик планни бажарганликлари ҳақида рапорт беришди. Булар орасида пластмасса буюмлари фабрикаси, 2-уп комбинати, Ўзбекистон ССР тайёрлаш министрлиги ремонт механика заводи, «Узтрансспецстрой» ишлаб чиқариш бирлашмаси Қўйлиқ асфальт-бетон заводи бор.

Район партия комитети, бошланғич партия, касаба союз ва комсомол ташкилотлари социалистик мусобақани янада такомиллаштириш, ишлаб чиқариш илғорлари ва новаторларининг тажрибаларини ўрганиш ва кенг ёйишга алоҳида аҳамият бермоқдалар.

Ҳозирги пайтда районда корхоналарнинг ўн мингдан ортиқ меҳнаткаши СССР Олий Советининг депутати, авиация заводининг фрезерчиси А. Девятова ташаббусига қўшилиб, меҳнат унумдорлиги беш йиллик планини тўрт йилда бажариш учун курашмоқдалар. Бундай илғор ташаббускорлар орасида «Ташсельмаш» заводининг темирчиси Маҳмуд Мўйдинов, фрезерчи М. Ҳамидова, ишчи Б. Ефремов, 1-уйсозлик комбинатининг бетончилар бригадири И. Орипов ва бошқалар бор. Маҳмуд Мўйдинов бошчилик қилаётган бригаданинг иш натижалари район ва шаҳар партия комитети бюроларида кўриб чиқилди. А. Девятованинг меҳнат натижалари эса Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросида тингланди.

Ҳозирги пайтда 30 га яқин ишчи беш йиллик шахсий топшириқларни бажарди. 1976 йил ҳисобига ишлаётганлар сони тобора кўпайиб бормоқда. 1300 га яқин киши 1974 ва 1975 йиллар ҳисобига меҳнат қилмоқда.

Кўпчилик саноат корхоналарида социалистик мажбуриятлар қайта кўриб чиқилмоқда. Уларни бутун район бўйича қайта кўриб чиқиш вақти етди. Район меҳнаткашлари йил бошида маҳсулот реализация қилиш планини 25 декабрда бажарамиз деган бўлсалар, ҳозир ўн бир ойлик иш натижаларига қараб, шундай хулосага келиш мумкинки, план 18 декабрга бажарилса бўлади. Октябрь райони меҳнаткашлари бошлаган ташаббусга қўшилиб, биз ҳам йиллик топшириқни 18 декабрга бажарамиз.

Ҳамза райони меҳнаткашлари йил охиригача планга қўшимча равишда 16 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарадилар. Бу бизнинг республика ва Ўзбекистон Компартиясининг олтин тўйига совғамиз бўлади.

Районимизда ишлаб чиқарилаётган тўрт хил маҳсулот ва 209 узел ва деталларга давлат Сифат белгиси берилди.

Т. ЭРГАШЕВ,
Ҳамза район партия комитетининг биринчи секретари.

ЯНГИ ХИЛЛАРИ ЎЗЛАШТИРИЛДИ

Бугун

асфальт-бетон заводида асфальт ётқизишда ишлатиладиган қоришмаларни аралаштирадиган янги қурилма ишга туширилди. Эндиликда шундай қоришмаларга бўлган буюртмалар бемалол бажариладиган бўлди. Бундай қоришмалар асфальт тагидан ерга ётқизилади ва ўзидан намни ўтказмайди.

Қурилма конструкциясини завод ижодкорлари яратдилар.

Биз ўз кучимиз билан шунингдек катта диаметрдаги (1,5 метргача) трубаларни изоляция қилиш мосламасини ҳам ишлаб чиқдик. Бундай трубалар саноат ишлаб чиқаришида водопроводга ишлатилади.

Бир қатор янги маҳсулотлар ишлаб чиқарилиши ўзлаштирилиши туфайли завод беш йилликнинг учинчи йилида ўтган йилдагига нисбатан икки баравар маҳсулот тайёрлашга муваффақ бўлди. Йиллик план 14 ноябрда бажарилгани ҳолда, 4950 минг сўмлик маҳсулот тайёрланди.

Завод коллективи йиллик планга қўшимча 560 минг сўмлик асфальт-бетон ва бошқа хил буюмлар ишлаб чиқаради, маҳсулот таннархини бир процентга камайтиради.

Эришилган ютуқларга асосан, коллектив беш йиллик социалистик мажбуриятини қайта кўриб чиқди. Беш йиллик планни илгари белгиланган тўрт ярим йил ўрнига тўрт йилда бажаришга қарор қилинди.

Х. АБДУРАҲИМОВ,
«Узтрансспецстрой» ишлаб чиқариш бирлашмасига қарашли Қўйлиқ асфальт-бетон заводининг газ-электр пайвандчиси.

● ВАЪДА ВАФОСИ БИЛАН

Евгения Губина беш йиллик планини бажарди

Тошкент тўқимачилик комбинатининг донгдор тўқувчиси Евгения Александровна Губина ўзининг социалистик мажбуриятини бажарди: 26 ноябрда иш кунининг охирида у беш йиллик шахсий планини бажарди — 1971 йил январдан бошлаб уч йил давомида топширилиши лозим бўлган 680 минг метр ўрнига 1 миллион 129 минг метрдан зиёд хом сурп тўқиди.

Мамлакат партия XXIV съездининг очилишига тайёргарлик кўраётган кунларда у ана шу меҳнат жасоратига эришишга сўз берган эди. Евгения Александровна хом сурп тўқийдиган типовой нормадаги 24 ўрнига 42 станокка хизмат қилишга ўтди. Комбинатнинг иккинчи тўқув фабрикасида Губинагача бундай оширилган зичликда ҳали ҳеч ким ишламаган эди. Мамлакатдаги турдош корхоналарда ҳам ҳали ҳеч ким ана шундай зичлаштирилган усулда иш тажрибасига эга эмас эди.

Ана шундай дадил экспериментга ўтиб ишлашга ўша пайтда бутун тўқимачилик саноатида атиги икки тўқувчи — Лидия Павловна Казанцева ва Евгения Александровна Губинагина қарор қилган эдилар. Уларнинг ватанпарварлик ташаббусини фақат Тошкент тўқимачилик комбинатининг ўзида 1200 дан ортиқ киши қўллаб-қувватлади. Ҳозир ана шундай! 1971 йилда улар тўқимачилик ишлаб чиқаришидаги янги имкониятларни топишга киришган биринчи разведкачи эдилар.

Съезд олди меҳнат вахтасининг бошиданоқ Евгения Александровна Губина ишлаб чиқаришдан вақтинча ажралиб турсада, иш суръатини оширди, вақтдан ўзиб меҳнат қилди. У Ўзбекистон делегацияси составида Бокудаги тантанага борди, тинчликсевар кучлар Жаҳон конгрессида қатнашди. Олмаота ип-газлама комбинатида бўлиб, ана шу корхона тўқимачилари билан ўз тажрибаларини ўртоқлашди. Ҳар бир шундай сафардан сўнг у янги куч-қувват билан ишга киришди. Топшириқни муддатидан илгари бажариш юзасидан ўзи тузган графикдан бирмунча олдинда борди.

Бир вақтнинг ўзида Евгения Александровна яна бир катта ғалабага эришди: у тайёрлаган маҳсулотларнинг ҳаммаси биринчи сортга қабул қилинди. Бу — юксак маҳорат, иш вақтининг ҳар бир секундидан оқилона фойдаланиш (худди ана шу секундлар ва уларнинг улушларини меҳнат жараёнида тежаб борди), меҳнат жасоратига интилаётган коммунистнинг фидокорлиги натижасидир.

Тўқувчининг бундай ютуқларга эришишида шу ерда кўпдан буён меҳнат қилиб келаётган мастер ёрдамчиси Сандғози Раҳимхўжаев ёрдам берди. У тўқувчи хизмат кўрсатадиган станокларни техникавий жиҳатдан намунали ҳолда тутди.

Ҳозир Евгения Александровна Губина янги планларни ишлаб чиқмоқда. Ўнинчи беш йилликка қадам қўйиб, уни ҳам муддатидан илгари бажариш ниятида.

И. МАРГОНОВ,
(ЎзТАГ).

Куйбишев райони

Приборлар кўпаяди

Бугун

заводимиз коллективи СССР Министрлар Советининг Стандарт ва ўлчов приборлари давлат комитетига қарашли институтларда тайёрланган янги техника учун зарур асбоб-ускуналарининг намуна нусхаларини тайёрлашга киришди. Корхона меҳнаткашлари 1974 йилда электррадио тензометрия соҳасида қўлланиладиган 10 номдаги шундай маҳсулотлардан бир миллион сўмлигини ишлаб чиқариб, буюртмачиларга юборади.

Беш йилликнинг ҳал қилувчи учинчи йили Бутуниттифоқ социалистик мусобақасида фаол иштирок этаётган коллективимиз қувончли ютуқларни қўлга киритяпти. Биз беш йилликнинг дастлабки уч йиллиги планини муддатидан илгари — 21 сентябрда адо этдик. 1972 йилнинг шу даври билан таққослаганда меҳнат самарадорлиги 15,9, ишлаб чиқариш ҳажми эса 17,5 процентга ошди.

Ўз меҳнат календарида янги йилнинг март ойини кутиб олган ишчиларимиз йил охиригача топшириқдан ташқари, 655 минг сўмлик асбоб-ускуна ишлаб чиқариб, реализация қилишга аҳд қилган эдилар. Ҳозир олинган мажбуриятнинг учдан икки қисмини бажариб қўйдик.

Оғир иш жараёнларини механизация зиммасига юклаш, меҳнат шароитини яхшилаш, техник жиҳатдан асосланган нормативлар ёрдамида иш кўриш ва бошқа тадбирлар муваффақият калити бўляпти.

Коллективнинг бирин-кетин зафар қучишида ишлаб чиқариш пешқадамлари н и н г ҳам муносиб улуши бор. Қ. Салоҳиддинов, С. Марговский, Ҳ. Турсунов, Г. Бабаян, М. Йўлдошев каби ишчилар, асбобсозлик участкасининг мастери В. А. Тен, слесарлардан В. Толмачов ва бошқа новаторларни коллективда актив рационализаторлар сифатида ҳам ҳурмат қиладилар. Улар қимматли таклифлари билан корхонага кўплаб фойда келтирмоқдалар.

Коллективимиз 1975 йилнинг охиригача пландан ташқари 2 миллион сўмликдан ортиқ сифатли маҳсулот билан мижозларни хушнуд этишга сўз берган. Тўртинчи кварталнинг охирги ойи бўлган декабрда ана шу вазифанинг талай қисми бажарилиши керак. Ишчиларимиз ўз ваъдалари устидан чиқиш учун бутун куч-ғайратларини ишга соляптилар.

А. АҲМЕДОВ,
«Эталон» заводининг директори,

Киров райони

ВАЗИФАЛАР АНИҚ

Бугун

5-ғишт заводлар бошқармаси коллективининг йил бошидан буён планга қўшимча ишлаб чиқарган пишиқ ғиштлари 3 миллионга етди.

Социалистик мусобақани ҳар томонлама авж олдирган корхона меҳнатчилари 11 ойлик топшириқни 20 ноябрда бажаришди. Шундан беш кун кейин эса, улар беш йилликнинг уч йиллик топшириғини бажарганликлари ҳақида рапорт бердилар. Топшириққа қўшимча 75 минг сўмлик маҳсулот реализация қилинди.

Республикамиз қурилишлари уч йил мобайнида корхонадан 99,5 миллион ғишт олди. Бу ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан беш миллион дона ортиқ. 1970 йилда планлаштирилгани г а нисбатан бу йил меҳнат унумдорлигини 9 процентга кўпайтириш кўзда тутилган эди. Топшириқ 13 процент қилиб, ортиғи билан адо этилди. Корхонадаги мавжуд техника жиҳозларидан фойдаланиш, ишчи вақтининг ҳар бир минутини фойдали ишга сарфлаш даражаси ҳам яхшиланди.

Ҳар бир минг дона ғишт таннархини 30 тийинга арзонлаштиришга эришилди. Ўтган 11 ойда 36 минг сўм қўшимча фойда кўрилди. Илғор корхона меҳнатчилари ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб, маҳсулот ишлаб чиқариш йиллик планини 18 декабрда бажаришни олдиларига асосий вазифа қилиб қўйдилар.

С. МУҲАММЕДОВ,
5-ғишт заводлар бошқармасининг директори.

ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВ ДЕҲЛИДАН ЖЎНАБ КЕТДИ

ДЕҲЛИ, 30 ноябрь. **(ТАСС махсус мухбирлари).** Шу кунларда дўст Ҳиндистон КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежневга сидқидилдан самимий иззат-икром кўрсатди. Л. И. Брежневнинг мамлакат давлат ва сиёсий арбоблари билан музокаралари ва суҳбатлари, Ҳиндистон пойтахтининг аҳолиси ва жамоатчилиги билан учрашувлари совет ва ҳинд халқларини бирлаштириб турган анъанавий дўстлик алоқалари бузилмаслигини, уларнинг тинчлик ва ҳамкорликка интилишини намойиш қилиб кўрсатди. КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг визити Ҳиндистон ҳаётидаги чинакам тарихий воқеа, Совет — Ҳиндистон муносабатларини янада ривожлантириш ва кенгайтириш йўлидаги янги қадам бўлди.

Бугун КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев Москвага жўнаб кетди.

У билан бирга КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри А. А. Громыко, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Д. А. Кунаев, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Госпланининг раиси Н. К. Байбаков, СССР Министрлар Совети ташқи иқтисодий алоқалар давлат комитетининг раиси С. А. Скачков, КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг ёрдамчилари А. М. Александров, А. И. Блатов, ТАСС бош директори Л. М. Замятин, СССР ташқи ишлар министрининг ўринбосари Н. М. Пегов, СССР элчиси В. Ф. Мальцев, КПСС Марказий Комитети Бош секретари референти Е. М. Самотейкин ҳам жўнаб кетдилар.

Бир неча кун аввал бўлганидек, СССР ва Ҳиндистон давлат байроқлари билан Л. И. Брежнев, Индира Ганди портретлари билан, салом ва эзгу тилаклар битилган сўзлар ёзилган алвонлар билан безатилган кўчалар, майдонларга пойтахтнинг минглаб аҳолиси чиқди.

Қароргоҳдан Палам аэродромигача кортеж ўтиб борган бутун йўл бўйлаб тўпланган кишилар Л. И. Брежневни самимий табриклаб турдилар, унга оқ йўл тиладилар.

СССР ва Ҳиндистон давлат байроқлари билан безатилган Палам аэродромида Л. И. Брежневни ва унинг ҳамроҳларини Ҳиндистон Бош министри Индира Ганди, ташқи ишлар министри Сваран Сингх, қишлоқ хўжалиги министри Фахриддин Али Аҳмад, молия министри Я. Б. Чаван, мудофаа министри Жагживан Рам, саноатни ривожлантириш, фан ва техника министри Ч. Субраманиам, планлаштириш министри Д. П. Дхар, нефть химияси саноати министри Д. К. Баруа, қуролли кучлар уччала тури штабларининг бошлиқлари, КПСС Марказий Комитети Бош секретари Л. И. Брежневни кутиб олишни ташкил қилиш умуммиллий комитетининг Ҳиндистон миллий конгресс партияси раиси Ш. Д. Шарма бошчилигидаги аъзолари, Ҳиндистон Коммунистик партияси миллий кенгашининг раиси Ш. А. Данге, Ҳиндистон Коммунистик партияси миллий кенгашининг бош секретари Ражешвара Рао, парламент депутатлари, Ҳиндистоннинг таниқли жамоат арбоблари, дипломатик корпус аъзолари кузатиб қолдилар.

Кузатиб қолувчилар орасида СССРнинг Ҳиндистондаги муваққат ишлар вакили В. К. Болдирев, совет элчихонасининг ва Ҳиндистондаги бошқа совет муассасаларининг ходимлари бор эди.

Аэродромда фахрий қоровул саф тортди ҳамда СССР ва Ҳиндистон давлат гимнлари ижро этилди. КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари шарафига артиллерия салюти берилди.

Ҳиндистон Бош министри Индира Ганди аэродромда нутқ сўзлади.

Индира ГАНДИ нутқи

Муҳтарам Брежнев жаноблари! Совет Иттифоқидан келган муҳтарам меҳмонлар!

Ўтган ҳафта биз учунгина эмас, шу билан бирга Совет Иттифоқи учун ҳам ва бутун дунё учун ҳам жуда муҳим бўлди. Брежнев жаноблари билан менинг ўртамда ва иккала мамлакатимизнинг вакиллари ўртасида беҳиҳоя фойдали фикрлашувлар бўлиб ўтди. Бу фикрлашувлар бутун дунёда тинчлик ва стабилликни мустаҳкамлашга, ҳамкорликни ривожлантиришга қаратилди. Бу эса улуғ мақсадга эришишнинг буюк воситаси бўлиб хизмат қилади. Икки ўртада бўлиб ўтган фикрлашувлар тинчликни мустаҳкамлаш соҳасидаги куч-ғайратларга янги, янада катта мадад бўлиб қолиши шубҳасиз.

(Давоми 2-бетда).

ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВ МОСКВАГА ҚАЙТИБ КЕЛДИ

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси Л. И. Брежнев 30 ноябрда Деҳлидан Москвага қайтиб келди. У Ҳиндистон Бош министри И. Гандининг таклифига биноан расмий дўстлик визити билан Ҳиндистонда меҳмон бўлиб турган эди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри А. А. Громыко, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Д. А. Кунаев, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Госплани раиси Н. К. Байбаков, СССР Министрлар Совети ташқи иқтисодий алоқалар давлат комитетининг раиси С. А. Скачков, шунингдек КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг ёрдамчилари А. М. Александров, А. И. Блатов, ТАСС бош директори Л. М. Замятин, СССР ташқи ишлар министрининг ўринбосари Н. М. Пегов, СССР элчиси В. Ф. Мальцев, КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг референти Е. М. Самотейкин ўртоқлар Л. И. Брежневнинг сафарида унга ҳамроҳ бўлишди.

Ю. В. Андропов, А. А. Гречко, В. В. Гришин, А. П. Кириленко, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорний, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев ўртоқлар, КПСС Марказий Комитетининг аъзолари Б. П. Бугаев, В. В. Кузнецов, К. В. Русаков, К. У. Черненко, Г. Э. Цуканов, Н. А. Щелоков, КПСС Марказий Комитети аъзолигига кандидат С. К. Цвигун, КПСС Марказий ревизия комиссиясининг аъзоси Г. К. Цинев, СССР Госплани раисининг биринчи ўринбосари В. Д. Лебедев, КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг ёрдамчиси В. А. Голиков, СССР ташқи ишлар министрининг ўринбосари Н. П. Фирюбин, КПСС Марказий Комитети ишлар мудирининг биринчи ўринбосари М. И. Кувшинов Совет Иттифоқи давлат байроқлари билан безатилган Внуково аэродромида ўртоқ Л. И. Брежневни кутиб олдилар.

Кутиб олувчилар орасида Ҳиндистоннинг Совет Иттифоқидаги муваққат ишлар вакили П. Синай, Москвадаги Ҳиндистон элчихонасининг дипломатия состави ҳам бор эди.

(ТАСС).

ТОНГГИ ГАЗЕТАЛАРДА

◆ КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, КПСС Марказий Комитетининг секретари, СССР Олий Совети Миллатлар Совети ташқи ишлар комиссиясининг раиси, Ироқда меҳмон бўлиб турган совет делегациясининг бошлиғи Б. Н. Пономарёв Ироқ Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари Азиз Муҳаммад билан ва Ироқ Компартиясининг бошқа раҳбар арбоблари билан учрашди. Қардошларча дўстлик ва ҳамжиҳатлик вазиятида ўтган суҳбат вақтида ҳар икки томонни қизиқтирувчи актуал масалалар муҳокама қилинди.

◆ Буюк Британиянинг Совет Иттифоқидаги фавқулодда ва мухтор элчиси сэр Теренс Гарви 29 ноябрда Кремлда СССР Олий Совети Президиуми Раиси Н. В. Подгорнийга ўзининг ишонч ёрлиғини топширди. Ишонч ёрлиғини топшириш чоғида Н. В. Подгорний ва Теренс Гарви нутқ сўзладилар.

◆ 1973 йил 30 ноябрда Совет Иттифоқида ернинг навбатдаги сунъий йўлдоши — «Космос-613» учирилди. Йўлдошга ўрнатилган аппаратлар нормал ишлаб турибди. Координациялаш - ҳисоблаш маркази олинаётган ахборотларни ишлаб чиқмоқда.

КЎРГАЗМА ЕТИБ КЕЛДИ

Республика кўргазма ва панорамалар дирекцияси адресига Москвадан жўнатилган кўргазма етиб келди. СССР Маданият министрлиги ва СССР Рассомлар союзи томонидан ташкил этилган бу кўргазма «Ҳамиша ҳушёр» деб аталади. Унда Иттифоқимиз рассомларининг ички ишлар ходимлари фаолиятига оид асарлари жамланган. Турли жанрлардаги суратларда милициянинг ташвишли фаолияти, жасур осойишталик посбонларининг сиймолари ўз аксини топган.

САНЪАТ САРОЙИДА АНА ШУ КЎРГАЗМАНИ МОНТАЖ ҚИЛИШ БОШЛАНДИ. БИР НЕЧА КУНДАН СЎНГ ТОМОШАБИНЛАР УНИ КЎРИШГА МУЯССАР БЎЛАДИЛАР.

МУСТАҲКАМ ТИНЧЛИК ВА ҲАМКОРЛИК УЧУН

СОВЕТ — ҲИНДИСТОН ҚЎШМА ДЕКЛАРАЦИЯСИ

Ҳиндистон Бош министри И. Ганди ва Ҳиндистон ҳукуматининг таклифига биноан КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев 1973 йил 26 ноябрдан 30 ноябргача расмий дўстлик визити билан Ҳиндистонда бўлди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри А. А. Громико, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Д. А. Кунаев, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Госпланц раиси Н. К. Байбаков, СССР Министрлар Совети Ташқи иқтисодий алоқалар давлат комитетининг раиси С. А. Скачков ва бошқа расмий кишилар Ҳиндистонда Л. И. Брежнев билан бирга бўлдилар.

I.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев ва унинг ҳамроҳлари ҳамма жойда иззат-икром билан кутиб олинди. Бу эса, Ҳиндистон халқининг совет халқига ва Совет Иттифоқи раҳбарларига самимий дўстлик ва ҳурмат туйғуларидан далолат берди. Л. И. Брежневнинг Ҳиндистонга визити мустаҳкамланиб бораётган Совет — Ҳиндистон дўстлигининг ёрқин намойиши бўлди.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев Ҳиндистон Президенти В. В. Гири ҳузурида бўлиб, у билан дўстона суҳбатлашди.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев Ҳиндистон Бош министри Индира Ганди ҳузурида бўлди. Л. И. Брежнев И. Гандининг Совет Иттифоқи билан Ҳиндистон ўртасидаги дўстона муносабатларни мустаҳкамлаш ишига ва бутун дунёда тинчликни мустаҳкамлаш ишига шахсан катта ҳисса қўшганлигини юксак баҳолади. У И. Гандига Совет раҳбарларидан ва бутун совет халқидан салом топширди, совет халқи Бош министрни ҳурмат қилаётганлигини айтди.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев ўзи ва ҳамроҳлари Ҳиндистонда дўстона ва самимий кутиб олинганликлари учун астойдил миннатдорчилик изҳор этди.

Ҳиндистонда бўлган вақтида Л. И. Брежнев Ҳиндистоннинг атоқли фарзандлари — Махатма Ганди, Жавоҳарлаъл Неру ва Лаъл Баҳодир Шастри хотирасини ҳурмат билан эсга олиб, Ражгхат Шантиван ва Вижайгхатга гулчамбарлар қўйди.

Л. И. Брежнев Лаъл қалъадаги оммавий дўстлик митингида нутқ сўзлади, шу митингнинг юз минглараа иштирокчилари уни зўр завқ-шавқ ва самимият билан табрикладилар. Л. И. Брежнев Ҳиндистон парламенти аъзолари ҳузурида нутқ сўзлади. Парламент аъзолари унинг нутқини зўр эътибор ва марок билан тингладилар. У Ҳиндистон — Совет маданият жамиятининг раҳбарлари ва активлари билан ҳам учрашди. Бу учрашув самимият ва сидқидиллик вазиятида ўтди.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев Деҳлида бўлган чоғида Ҳиндистон Бош министри И. Ганди билан бир қанча учрашувлар ва суҳбатлар ўтказди.

Музокараларда:

Совет томонидан: КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри А. А. Громико, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Д. А. Кунаев, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Госпланц раиси Н. К. Байбаков, СССР Министрлар Совети Ташқи иқтисодий алоқалар давлат комитетининг раиси С. А. Скачков, КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг ёрдамчиси А. М. Александров ва СССРнинг Ҳиндистондаги муваққат ишлар вакили В. К. Болдирев,

Ҳиндистон томонидан: ташқи ишлар министри Сваран Сингх, молия министри Я. Б. Чаван, планлаштириш министри Д. П. Дхар, ташқи ишлар министрлигидаги давлат министри Сурендра Пал Сингх, ташқи ишлар секретари Кевал Сингх, Бош министрнинг секретари П. Н. Дхар, Ҳиндистоннинг СССРдаги элчиси К. Шелванкар, ташқи ишлар министрлигининг секретари Б. К. Саньял, ташқи ишлар министрлиги Шарқий Европа мамлакатлари бўлимининг мудири А. П. Венкатасваран иштирок этдилар.

II.

Ишонч, дўстлик ва ҳамжиҳатлик вазиятида ўтган музокаралар давомида Совет — Ҳиндистон муносабатларининг кўпгина масалалари ва бу муносабатларни янада ҳар томонлама ривожлантириш истиқболлари юзасидан, шунингдек, иккала томонни қизиқтирувчи актуал халқаро проблемалар юзасидан фикрлашиб олинди. Иккала томон муҳокама қилинган масалалар юзасидан фикрларнинг кўп жиҳатдан бир-бирига мос эканлигини мамнуният билан қайд қилдилар ҳамда Совет Иттифоқи билан Ҳиндистон ўртасидаги дўстона муносабатлар ва ҳамкорлик ҳамма соҳаларда муваффақиятли ривожланиб бораётганлигидан ғоят мамнун эканликларини изҳор этдилар.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев СССР халқ хўжалигининг ривожи тўғрисида, совет халқининг ҳаёти ҳақида, Совет Иттифоқининг КПСС XXIV съезди таклиф этган Тинчлик программасига мувофиқ амалга оширилаётган ташқи сиёсат фаолияти тўғрисида Ҳиндистон Бош министри И. Гандига ахборот берди.

Ҳиндистон Бош министри Совет Иттифоқининг халқаро тинчликни мустаҳкамлашга, давлатлар ўртасидаги тинч ҳамкорликни мустаҳкамлашга қаратилган, шунингдек, мустамлакачиликка қарши, ўз мамлакатларининг сиёсий мустақиллиги ва иқтисодий эркинлигини мустаҳкамлаш учун курашаётган халқларни қўллаб-қувватлашга қаратилган изчил ташқи сиёсат фаолиятини юксак баҳолади.

Ҳиндистон Бош министри ўз навбатида Ҳиндистоннинг блокларга қўшилмасликка ва давлатлар ўртасида тинч-тотув яшаш принципларига асосланган ташқи сиёсати тўғрисида, шунингдек Ҳиндистон экономикасининг ривожи ҳақида ва ҳукуматнинг ҳинд халқи турмушини яхшилашга қаратилган социал-иқтисодий тадбирлари тўғрисида КПСС Марказий Комитетининг Бош секретарига ахборот берди.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Ҳиндистон изчиллик билан ўтказаётган тинчликсевар ташқи сиёсати, унинг блокларга қўшилмаслик сиёсатини ва тинчлик учун, эски ва янги мустамлакачиликка ва ирқчиликка қарши курашга қўшаётган катта ҳиссасини юксак баҳолади, шу сиёсат туфайли Ҳиндистон халқаро майдонда муносиб обрў қозонганлигини таъкидлади.

Музокаралар давомида ҳар иккала томон тинчлик, дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисида СССР билан Ҳиндистон ўртасида 1971 йил августида тузилган Шартноманинг ғоят муҳим аҳамиятини таъкидлади, бу шартнома иккала мамлакат ўртасидаги анъанавий дўстликни мустаҳкамлашда янги босқич бўлганлигини айтди. Шартнома сиёсий, иқтисодий, илмий-техникавий, маданий соҳаларда ва бошқа соҳаларда Совет—Ҳиндистон ҳамкорлигини янада кенгайтиришга ижобий таъсир ўтказмоқда. Бу шартнома Осиёда ҳамда бутун дунёда тинчлик ва стабилликни мустаҳкамлашнинг энг катта омилларидан бири бўлиб колди.

Томонлар иккала мамлакат халқларининг қимматбаҳо бойлиги бўлиб қолган Совет—Ҳиндистон дўстлиги ва ҳамкорлигини ҳар томонлама ривожлантиришга иккала мамлакат қаттиқ бел боғлаганлигини тантанали равишда тасдиқладилар.

III.

Актуал халқаро проблемалар юзасидан фикрлашув чоғида томонлар халқаро аҳволнинг энг муҳим масалалари юзасидан СССР билан Ҳиндистоннинг позициялари бир-бирига мос ёки яқинлигидан ўзларининг мамнун эканликларини изҳор этдилар.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ҳозирги дунёда кўпчилик давлатлар халқаро кескинликни юмшатишга, низоли проблемаларни музокаралар йўли билан бартараф этишга интилаётганликлари тобора равшан намоён бўлаётганлигини таъкидлади. Совет Иттифоқи олий даражадаги Совет—Америка музокаралари натижасида умумий халқаро вазиятни соғломлаштиришга қўшилган муҳим ҳиссани ижобий баҳолаб, шу музокаралар давомида эришилган битимлар тинч ҳамкорликни ривожлантириш ва халқаро иқлимни яхшилаш ишига хизмат қилади деб ҳисоблайди. Совет Иттифоқи ядро урушининг олдини олиш тўғрисида тузилган Совет—Америка битимига катта аҳамият беради. Бу битим СССР билан АҚШ халқларининг манфаатларигагина эмас, шу билан бирга ялпи тинчликни мустаҳкамлаш ишига ҳам мос бўлиб тушади.

Ҳиндистон Бош министри СССР билан АҚШ ўртасидаги кескинлик юмшатилганлигини табриклади. Чунки бу тадбир дунёдаги кескинликни юмшатишга ёрдам беради. Ҳиндистон Бош министри КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг бу йўлдаги куч-ғайратларини юксак баҳолади ҳамда дунёнинг бошқа районларида ҳам кескинлик юмшатилади ва у инсониятга хавф-хатар солиб турган ядро қуроллари билан қуролланиш пойгасига чек қўяди, деб умид билдирди.

Европадаги кескинликни юмшатиш ва бу қитъада тинчликни мустаҳкамлаш жараёни чуқурлашиб бораётганлигини томонлар табрикладилар. Улар Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланган кенгашнинг катта аҳамиятини таъкидладилар. Уларнинг фикрича, бу кенгаш кескинликни юмшатишга салмоқли ҳисса қўшиши ҳамда Европа қитъасида тинчлик, хавфсизлик ва ҳамкорликка пухта замин яратиш лозим. Хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланган Умумевропа кенгаши муваффақиятли равишда тугалланишига улар умид билдиришди.

Шу билан бирга улар дунёнинг айрим районларида кескинлик манбалари ҳамон сақланиб қолаётганлигини қайд қилдилар ҳамда эски ва янги мустамлакачилик, ирқий камситиш ва апартеид сиёсатининг мавжуд қолдиқларини тугатиш учун куч-ғайрат сарфлаш зарурлигини таъкидладилар. Иккала томон реакция ва империализм кучларига қарши курашаётган барча ҳукуматларни қўллаб-қувватлашларини изҳор этдилар. Улар иккала давлат урушнинг ҳамон мавжуд бўлиб турган ҳамма ўчоқларини тугатиш учун бутун куч-ғайратларини сарфлашга тайёр эканликларини яна бир карра билдирдилар. бу уруш ўчоқлари халқаро хавфсизликка, бутун дунёдаги тинчликка ва халқлар ўртасидаги ўзаро манфаатли ҳамкорликка хавф солиб турибди.

Кескинликнинг юмшатилиши дунёдаги катта ва кичик ривожланган ва ривожланаётган барча мамлакатларга реал амалий самаралар бериши мумкин ва лозимлигига томонларнинг ишончи комил.

Совет Иттифоқи билан Ҳиндистон Осиёдаги вазиятда содир бўлаётган ижобий силжишларни табриклайдилар.

Совет Иттифоқи билан Ҳиндистоннинг фикрича, Вьетнамдаги урушни тўхтатиш ва тинчликни тиклаш тўғрисида 1973 йил 27 январда имзоланган Париж шартномаси асосида Вьетнамдаги тинчлик тикланганлиги, шунингдек Лаосда тинчликни тиклаш ва миллий иноқликка эришиш тўғрисидаги битим имзоланганлиги Осиёда ва бутун дунёда вазиятни соғломлаштириш учун, ҳал этилмаган бошқа халқаро проблемаларни бартараф қилиш учун шарт-шароит яратиб беради. СССР билан Ҳиндистон мазкур битимларнинг ҳамма томонлар ҳеч оғишмай ва тўла-тўкис бажариши учун, шунингдек Камбоджа проблемасини Камбоджа халқининг миллий манфаатларини ҳисобга олган ҳолда тезрок ва одилона ҳал этиш учун қатъият билан курашмоқдалар.

Кореянинг шимоли билан жануби ўртасидаги алоқаларни томонлар табриклайдилар ҳамда Корея ярим оролидаги кескинликнинг юмшатилиши Осиёда тинчлик ва хавфсизликни мустаҳкамлашга муҳим ҳисса бўлиб қўшилади, деб ҳисоблайдилар.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев билан Ҳиндистон Бош министри И. Ганди Ҳиндистон кичик қитъасидаги аҳвол тўғрисида фикрлашиб олдилар. Ҳиндистон кичик қитъасидаги аҳволни нормаллаштиришга халақит бериб турган бир қанча проблемаларни бартараф этиш тўғрисида бир битимга келинганлиги шу районда яқинда содир бўлган танглик оқибатларини тўла-тўкис бартараф этиш ишида катта аҳамиятга эга бўлган воқеадир.

Иккала томоннинг фикрича, Ҳиндистон кичик қитъасида ҳамон мавжуд бўлган низоли проблемалар манфаатдор мамлакатлар ўртасида четдан ҳеч кимни аралаштирмай музокаралар олиб бориш йўли билан ҳал этилиши мумкин ва лозим, Шу проблемаларни Ҳиндистон билан Покистон ўртасида тузилган Симла битимига мувофиқ бартараф этиш шу райондаги ҳамма халқларнинг манфаатларига мос бўлиб тушган бўлур эди. Совет Иттифоқи билан Ҳиндистоннинг фикрича, Ҳиндистоң билан Бангладешнинг 1973 йил 17 апрелдаги қўшма декларацияси ва Ҳиндистон билан Покистоннинг 1973 йил 28 августдаги битими кичик қитъадаги вазиятни тўла-тўкис нормаллаштириш йўлида қўйилган муҳим қадамлар бўлди.

Бангладеш Халқ Республикаси экономикасини мустаҳкамлашда ва Бангладеш халқи олдида турган мураккаб проблемаларни ҳал қилишда Бангладеш Халқ Республикаси эришган муваффақиятларни томонлар мамнуният билан табрикладилар. Совет Иттифоқи билан Ҳиндистон Бангладеш Халқ республикаси БМТга қабул этилишининг тарафдори эканликларини айтдилар ва унинг ана шу халқаро ташкилот аъзоси бўлишдан иборат қонуний ҳуқуқини амалга оширишни пайсалга солиш учун ҳеч қандай асос йўқ, деб ҳисоблайдилар.

Томонлар Бангладешнинг Покистон томонидан эътироф этилиши кичик қитъадаги аҳволни сиёсий бартараф этишга тезроқ эришиш ва мустаҳкам стабилликни таъминлаш манфаатларига мос бўлиб тушган бўлур эди, деб ҳисоблайдилар ҳамда Покистон томони яқин вақт ичида шундай қадамни қўяди, деб умид билдирадилар.

Совет Иттифоқи билан Ҳиндистон Яқин Шарқдаги аҳвол муносабати билан ғоят ташвишланаётганликларини билдирдилар. Бу ерда Исроил араб территорияларини ҳамон оккупация қилиб турганлиги натижасида яқинда яна уруш ҳаракатлари чиқди. Томонлар Хавфсизлик Кенгашининг шу йил 22 октябрдаги 338-қарорини табриклайдилар ва бу муҳим қарорда Яқин Шарқ можаросини сиёсий бартараф этишнинг принципиал негизи — Хавфсизлик Кенгашининг 1967 йил 22 ноябрдаги 242-резолюциясини дарҳол амалий равишда бажариш лозимлиги аниқ кўрсатиб берилганлигини таъкидлайдилар. Исроил оккупация қилиб олган араб территорияларини батамом озод қилмай туриб ва фаластинлик араб халқининг қонуний ҳуқуқларини таъминламай туриб бу районда мустаҳкам тинчлик ўрнатиб бўлмайди. Исроил ўзи босиб олган араб территорияларини нақадар тезроқ озод қилса, Яқин Шарқдаги тинчлик шу қадар тезроқ таъминланиши мумкин. Бу районда Хавфсизлик Кенгашининг резолюциясини қатъий бажариш асосидагина мустаҳкам тинчликни таъминлаш мумкин ва бу нарса шу райондаги ҳамма мамлакатлар ҳамда халқлар хавфсизлигининг ва уларнинг ҳуқуқлари ҳурматланишининг энг пухта гарови бўлади, деган фикрга иккала томон қўшилди. Иккала томон араб давлатлари ва халқларининг ҳаққоний ишини ҳар томонлама қўллаб-қувватлашни давом эттиришга қаттиқ бел боғлаганликларини билдирадилар.

Совет Иттифоқи билан Ҳиндистон дунёдаги энг катта ва кўп аҳоли яшайдиган ана шу райондаги барча давлатларнинг биргаликда сарфлайдиган куч-ғайратлари асосида Осиёда ўзаро манфаатли ҳамкорликни ривожлантиришга ҳамда тинчлик ва стабилликни мустаҳкамлашга алоҳида аҳамият бераётганликларини таъкидладилар. Совет Иттифоқи билан Ҳиндистон халқлар тинчлик ва яхши қўшничилик вазиятида яшай оладиган, ресурслар, шу жумладан одам ресурслари социал ва иқтисодий проблемаларнинг ҳал этилишига қаратиладиган шарт-шароитларни яратишга кўмаклашиш зарур, деган фикрга келдилар. Халқларнинг турмуш даражасини кўтариш, экономика ва маданиятни юксалтириш биринчи навбатда ана шунга боғлиқ бўлади.

Томонларнинг фикри шуки, давлатлар ўртасидаги муносабатларда куч ишлатишдан воз кечиш, суверенитетни ва чегараларнинг дахлсизлигини ҳурматлаш, ички ишларга аралашмаслик, тўла тенг ҳуқуқлилик ва ўзаро манфаат асосида иқтисодий ҳамкорликни ҳамда бошқа соҳалардаги ҳамкорликни кенг миқёсда ривожлантириш сингари принциплар барча давлатлар ўртасидаги муносабатларнинг негизи бўлиши лозим.

Осиёни мустаҳкам тинчлик, стабиллик ва яхши ҳамкорлик қитъасига айлантириш, иккала томоннинг фикрича, мамлакатлар ўртасидаги муносабатларни янада нормаллаштириш ва ялпи тинчликни мустаҳкамлашга ҳеч шубҳасиз кўмаклашади.

Совет Иттифоқи билан Ҳиндистон халқларининг ўз тақдирини эркин тасарруф этиш, ўз суверен ҳуқуқларини амалга ошириш ва прогрессив социал-иқтисодий ўзгартишларни турмушга татбиқ этиш ҳуқуқини изчиллик билан ҳимоя қилиб келмоқдалар.

Томонлар Бирлашган Миллатлар Ташкилотига катта аҳамият бериб ва унинг халқаро кескинликни юмшатиш ишига қўшаётган ижобий ҳиссасини эътироф этиб, БМТни мустаҳкамлашга эришишга, БМТ уставининг мақсадлари ва принципларига қаттиқ риоя қилиш асосида ялпи тинчликни ва халқлар хавфсизлигини ҳимоя қилишда бу ташкилотнинг самарадорлигини оширишга қатъий аҳд қилганликларини таъкидладилар.

Совет Иттифоқи билан Ҳиндистоннинг фикрича, қуролланиш пойгасини тўхтатиш, ядро қуролини ҳам, шунингдек қурол-яроғларнинг оддий турларини ҳам ўз ичига оладиган ялпи ва тўла қуролсизланишга самарали халқаро контроль остида эришиш тинчликни сақлаш ва таъминлаш учун биринчи даражали аҳамиятга эгадир. Улар қуролсизланишга бағишланган жаҳон конференциясини чақиришга амалий равишда тайёргарлик кўра бошлаш вақти келди, деган фикрни якдиллик билан билдирадилар ва шу мақсадда БМТнинг махсус комитети ишига мадад беришга тайёрдирлар.

Иккала томон Ҳинд океанини тинчлик зонасига айлантириш масаласини қулай тарзда ҳал этиш йўлини топишда барча манфаатдор давлатлар билан биргаликда тенг асосларда қатнашишга ўзларининг тайёр эканликларини таъкидлайдилар.

Совет Иттифоқи билан Ҳиндистон БМТ Бош ассамблеясининг БМТга аъзо бўлган давлатлар номидан ассамблея халқаро муносабатларда БМТ уставига мувофиқ ҳамма шаклларда ва кўринишларда куч ишлатишдан ёки куч ишлатиш билан дўқ қилишдан воз кечиш ҳамда ядро қуролини қўлланишни айни бир вақтда абадий тақиқлаш лозимлигини тантанали равишда эълон қилган резолюцияни қабул этганлигини халқаро турмушдаги катта воқеа деб мамнуният билан таъкидлайдилар. Томонлар шунга аминдирларки, бу қарорнинг амалга оширилиши халқаро хавфсизлини мустаҳкамлаш ишига муҳим ҳисса бўлиб қўшилади, барча давлатларнинг манфаатларига мос бўлиб тушади. Улар БМТ Бош ассамблеясининг мазкур қарори амалга оширилишини таъминлайдиган тадбирларни БМТ йўли билан ҳеч кечиктирмай кўришни талаб қиладилар.

Хавфсизлик кенгашининг доимий аъзолари бўлган давлатларнинг ҳарбий бюджетларни қисқартириши тўғрисида Совет Иттифоқи томонидан БМТга тақдим этилган таклифни Ҳиндистон Бош министри мамнуният билан кутиб олди ва Ҳиндистоннинг шу муносабат билан тежаб қолинган маблағларнинг бир қисмини ривожланаётган мамлакатларнинг эҳтиёжлари учун қўшимча ёрдам бериш мақсадида фойдаланиш лозим, деган фикрини яна бир бор изҳор этди. Бу таклифдан қуролсизланиш манфаатлари йўлида, шунингдек ривожланиш эҳтиёжлари учун ёрдамни кўпайтириш манфаатлари йўлида қай тарзда фойдаланилиши мумкинлигини аниқлаш йўлидаги амалий куч-ғайратларни давом эттириш лозим, деган фикрга иккала томон қўшилди.

Совет Иттифоқи билан Ҳиндистон мустамлакачилик қолдиқларини тезроқ ва тўла-тўкис тугатиш учун, БМТнинг мустамлака мамлакатларга ва халқларга мустақиллик бериш тўғрисидаги декларациясини тез ва самарали бажариш учун бундан буён ҳам қатъият билан кураша берадилар. Томонлар қаерда мавжуд бўлишидан қатъий назар, ҳамма шакл ва ва кўринишлардаги ирқчилик ҳамда апартеидни қатъиян қоралайдилар.

IV.

Музокаралар давомида КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари билан Ҳиндистон Бош министри ҳар томонлама Совет — Ҳиндистон алоқалари тинчлик, дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги шартноманинг мустаҳкам негизида муттасил кенгайиб ва мустаҳкамланиб бораётганлигидан ғоят мамнун эканликларини изҳор этдилар. СССР билан Ҳиндистон иккала мамлакат ўртасида таркиб топган дўстлик ва ҳамкорликни мустаҳкамлаш ва кенгайтириш йўлини бундан буён ҳам изчиллик билан ўтказа беришларини улар тантанали равишда тасдиқладилар.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари билан Ҳиндистон Бош министри барча лавозимдаги давлат арбоблари ўртасидаги учрашув ва алоқаларнинг, шунингдек олий даражадаги шахсий учрашув ва алоқаларнинг давлатлар ўртасидаги ҳамжиҳатлик ва ўзаро ишончни мустаҳкамлаш учун, давлатлараро муносабатлар масалаларини ва ялпи тинчликни мустаҳкамлаш вазифаларини муваффақиятли равишда ҳал этиш учун катта аҳамиятга борлигини таъкидладилар.

Суҳбатлар давомида СССР билан Ҳиндистон ўртасидаги ўзаро манфаатли иқтисодий, савдо-сотик ва илмий-техникавий ҳамкорлик муваффақиятли равишда ривожланиб бораётганлиги юксак баҳоланди.

Иккала мамлакат ўртасидаги кенг иқтисодий ҳамкорлик натижасида Бхилаи ва Бокародаги металлургия заводлари, Ранчи, Хардвар ва Дургапурдаги машинасозлик заводлари, Бараунн ва Койялидаги нефтни қайта ишлаш заводлари, нефть конлари, электр станциялар ва шулар сингари бир қатор йирик саноат корхоналари ва объектлари қурилди ва қурилмоқда, бу эса Ҳиндистон ҳукуматининг мамлакат иқтисодий мустақиллигини мустаҳкамлаш йўлидаги интилишига мос бўлиб тушади.

Томонлар иккала мамлакат ўртасидаги иқтисодий ва техникавий ҳамкорликни бундан буён ҳам ривожлантириш ва мустаҳкамлашга қаттиқ аҳд қилганликларини билдирдилар. Бу ҳамкорлик илгари СССР ёрдамида қурилган баъзи бир объектларни кенгайтириш ҳамда янги саноат корхоналарини ва бошқа объектларни қуриш йўли билан, шу жумладан, қора ва рангли металлургия, геологияразведка, нефть, табиий газ ва бошқа фойдали қазилмаларни қазиб олиш ва қайта ишлаш, энергетика, нефть химияси ва саноатнинг бошқа тармоқларида, қишлоқ хўжалигида, шунингдек миллий техника кадрларини тайёрлаш соҳасида давом эттирила беради. Шу билан бирга томонлар, жумладан, Бхилаидаги металлургия заводи қувватини йилига 7 миллион тонна ва Бокародаги металлургия заводи қувватини йилига 10 миллион тонна пўлат берадиган миқдорда янада кенгайтиришда, Матхурада йилига 6 миллион тонна нефтни қайта ишлайдиган нефтни қайта ишлаш заводини, Маланжхандa мис кон-саралаш комплексини, Калкуттадаги метрополитенни ва келгусида томонлар белгилаши мумкин бўлган бошқа объектларни қуришда, шунингдек рангли металлургия, енгил саноат ва саноатнинг бошқа тармоқларидаги ишлаб чиқариш кооперациясини ривожлантиришда ҳамкорлик қилишлари назарда тутилади.

Шу муносабат билан СССР ҳукумати зарур бўлган ҳолларда Ҳиндистон ҳукуматига тегишли иқтисодий ёрдамни бериб туради.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежневнинг Ҳиндистонга визити вақтида қуйидаги битимлар имзоланди:

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи билан Ҳиндистон Республикаси ўртасида иқтисодий ва савдо ҳамкорлигини ривожлантириш тўғрисидаги битим, шунингдек шу битимни амалга ошириш соҳасидаги бир қанча конкрет тадбирларни белгилайдиган протокол;

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг Давлат план комитети билан Ҳиндистон Республикасининг план комиссияси ўртасидаги ҳамкорлик тўғрисида битим;

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ҳукумати билан Ҳиндистон Республикаси ҳукумати ўртасида консуллик конвенцияси.

Бу битимлар СССР билан Ҳиндистон ўртасидаги дўстлик ва ҳар томонлама ҳамкорликни янада мустаҳкамлаш ишига янги катта ҳисса бўлиб қўшилишига иккала томоннинг ишончи комилдир.

Совет — Ҳиндистон савдоси анчагина ривож топганлигини томонлар мамнуният билан қайд қиладилар. Тенглик ва ўзаро манфаат принципларига асосланган самарали савдо-иқтисодий ҳамкорлик иккала дўст давлат экономикасини ривожлантиришдаги объектив қонуният ва муҳим омил бўлиб қолди.

Томонлар ҳамкорлик соҳасида тўпланган тажрибага асосланиб, 1980 йилга борганда Совет — Ҳиндистон савдоси ҳажмини бир ярим-икки баравар кўпайтиришни таъминлаш чораларини кўриш тўғрисида келишиб олдилар. Шу мақсадда томонларнинг тегишли ташкилотлари 1974 йилда иккала мамлакат ўртасидаги савдони узоқ муддатли, стабиль асосда ва кенг миқёсларда янада ривожлантиришга доир таклифларни биргаликда ишлаб чиқадилар. Бу таклифлар саноат маҳсулотининг айрим турларини ишлаб чиқаришни ихтисослаштиришни ва кооперациялашни ҳисобга олиб, ўзаро манфаатли ҳамкорликнинг янги формаларини, СССРда ва Ҳиндистонда СССР билан Ҳиндистонга зарур бўлган молларни ўзаро етказиб беришни кўпайтириш учун янги корхоналар қуриш ва ишлаб турган корхоналарни кенгайтиришни назарда тутиши лозим.

Фан, санъат, адабиёт, маориф, соғлиқни сақлаш, матбуот, радио, телевидение, кино, туризм ва спорт соҳаларидаги Совет — Ҳиндистон алоқалари ривожланиб бораётганлигини иккала томон табриклайди. Улар мазкур соҳалардаги мавжуд алоқаларни янада такомиллаштириш ва кенгайтириш зарур деб ҳисоблайдилар.

Иккала томон комил ишонч билдириб айтдиларки, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежневнинг визити ва визит вақтида бўлиб ўтган музокаралар Совет Иттифоқи билан Ҳиндистон ўртасидаги дўстлик ва самарали ҳамкорликни янада ривожлантириш ишига, Осиёда ва бутун дунёда тинчликни мустаҳкамлаш ишига янги муҳим ҳисса қўшилганлигини билдиради.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев Ҳиндистон Бош министри И. Гандини расмий дўстлик визити билан Совет Иттифоқига боришга таклиф қилди. Таклиф миннатдорчилик билан қабул этилди.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари
Л. БРЕЖНЕВ

Ҳиндистон Республикасининг Бош министри
И. ГАНДИ

Янги Деҳли 1973 йил 29 ноябрь.

ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВ ДЕҲЛИДАН ЖЎНАБ КЕТДИ

(Боши 1-бетда).

Биз иккала мамлакатимиз ўртасида иқтисодий ва маданий соҳалардаги ҳамкорликни янада ривожлантиришни назарда тутувчи битимларни имзоладик. Бош секретарь жаноблари, Сизнинг визитингиз иқтисодий ва техникавий алоқаларимизни кенгайтириш учун янги имкониятлар очиб берди. Ана шу ҳар томонлама алоқаларни биз иқтисодий мустақиллигимиз асосларини мустаҳкамлаш нуқтаи назаридан ғоят муҳим алоқалар деб ҳисоблаймиз. Чунки мамлакат камбағаллик ва тенгсизлик сабабли келиб чиққан қийинчиликларни мустаҳкам иқтисодий негиздагина бартараф этиши мумкин. Иқтисодий қолоқликни тугатиш учун биз аввало ўз кучимизга таянишимиз ва шу мақсад йўлида қурбонлар беришга тайёр бўлиб туришимиз лозимлигини биламиз.

Бироқ, бир қанча алоҳида мураккаб проблемалар борки, уларни ҳал этишда бизга четдан ҳам ёрдам керак бўлади. Ҳозирги дунёда биронта мамлакат ҳам ўзини-ўзи тўла-тўкис таъминлаши мумкин эмас. Биз ўзимизнинг ривожланиш планларимизни бажариш орқали ўзимизни ўзимиз таъминлашнинг катта йўлидан олға бораверамиз. Миллий экономикани ривожлантиришнинг тўртинчи беш йиллик планига мувофиқ капитал маблағларнинг 85 проценти ўзимизнинг маблағларимиз бўлди. Яқин орада биз бажаришга киришадиган бешинчи беш йиллик планга мувофиқ эса, капитал маблағларнинг 92 проценти ўз маблағларимиз бўлади. Биз ташқаридан олинадиган ёрдам тўғрисида гапирганимизда, баъзи одамлар бу ёрдам ўзимизнинг куч-ғайратларимизга нисбатан нақадар оз процентни ташкил қилишини унутиб қўядилар.

Таҳликалар ва зиддиятларга тўла бўлган ҳозирги дунёда дўстлигимиз одамларни ижтимоий тузум ҳар хил бўлишига ва бошқа баъзи тафовутларга қарамай, тинчликни сақлаб қолиш мумкинлигига ўргатади ва бунинг намунаси бўлиб хизмат қилади. Бирликка, тинчлик ва равнаққа интилиш инсониятни бир бутун қилиб жипслаштириши мумкин.

Муҳтарам Бош секретарь жаноблари!

Биз Сизни атоқли давлат арбоби сифатида табрикладик, биз Сизни Совет Иттифоқи раҳбарларининг атоқли вакили сифатида табрикладик. Ҳозир Сиз ўз юртингизга жўнаб кетаётганингизда биз Сиздан СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний жаноби олийларига, ССР Иттифоқи Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин жаноби олийларига ва Совет Иттифоқининг бошқа раҳбарларига бизнинг самимий, энг яхши тилакларимизни етказишингизни сўраймиз.

Биз Сиздан улуғ мамлакатингиз халқларига дўстлик ва холис ният туйғуларимизни ҳам етказишингизни сўраймиз.

Бош секретарь жаноблари, Сизга оқ йўл тилашга ижозат бергайсиз. Ишингизда муваффақиятлар тилаб билдирган энг яхши истакларимизни ҳам қабул этгайсиз.

* * *

Л. И. Брежнев жавоб нутқи сўзлади.

Л. И. БРЕЖНЕВ нутқи

Муҳтарама Бош министр жаноблари!

Деҳли шаҳрининг муҳтарам граждандари!

Азиз дўстлар!

Серқуёш, меҳмоннавоз, дўст Ҳиндистонда бўлиш кунларимиз тугади.

Бу кунлар улуғ Ҳиндистоннинг Совет Иттифоқидан келган содиқ дўстларини табриклаган ўн минглаб ва юз минглаб гражданларининг кўзларидаги нур ва чеҳраларидаги табассумидан чақнаган дўстлик ҳароратига тўла кунлар бўлди.

Визитимиз кунларида Ҳиндистон Республикасининг атоқли раҳбарлари — Бош министр Индира Ганди ва унинг сафдошлари билан батафсил, аминманки, ғоят самарали суҳбатлар жуда кўп ўтказилди.

Биз Ҳиндистон раҳбарлари билан ўтказган музокаралар бизга халқларимизни бирлаштириб турган бузилмас дўстлик ва ҳар томонлама ҳамкорликни ривожлантириш ва кенгайтириш соҳасидаги янги қадамларни белгилаш имконини берди.

Биз дўст Ҳиндистон диёридан ёрқин, унутилмас таассуротлар билан қилинган ишдан зўр мамнуният туйғуси билан жўнаб кетмоқдамиз. Халқларимизнинг бахт-саодати йўлида, бутун дунёда тинчлик йўлида Совет — Ҳиндистон муносабатларининг истиқболлари яхши эканлигига ишончимиз комил. (Қарсаклар).

Бизга кўрсатилган иззат-икром ва меҳмондўстлик учун, Совет Иттифоқига ва унинг вакилларига изҳор этилган эзгу туйғулари учун Ҳиндистон Республикасининг Президенти Гири жанобларига, Бош министр Индира Ганди хонимга, Ҳиндистон ҳукуматига ва халқига самимий миннатдорчилик билдирамиз.

Биз мамлакатингизнинг Бош министри муҳтарама Индира Ганди хонимни ўз мамлакатимизда қувонч билан табриклаб кутиб оламиз. Сизларни ишонтириб айта оламанки, Совет раҳбарлари, совет халқи Индира Ганди хонимга, бизга дўст улуғ Ҳиндистоннинг вакилига муносиб бўлган ғоят самимий меҳмондўстлик кўрсатадилар. (Қарсаклар). Бу визит ҳам мамлакатларимиз ва халқларимиз дўстлигини янада кўпроқ мустаҳкамлашига ишонамиз. (Қарсаклар).

Ҳиндистон халқига чин кўнгилдан мустаҳкам тинчлик, бахт-саодат ва эсон-омонлик тилаймиз.

Азиз дўстлар, самимиятингиз, очиқ чеҳрангиз ва иззат-икромингиз учун яна бир карра катта раҳмат. (Қарсаклар).

* * *

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Индира Ганди ва кузатиб қолувчи бошқа кишилар билан самимий хайрлашади.

Самолёт Москвага йўл олади.

Н. КОЛЕСОВ, В. МАТЯШ.

ҲИНДИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОШ МИНИСТРИ ИНДИРА ГАНДИ ХОНИМ ҲАЗРАТИ ОЛИЯЛАРИГА

Ҳурматли Бош министр хоним, Деҳлидан жўнаётиб мен Сизга ўз шерикларим номидан ва ўз номимдан Ҳиндистон ҳукумати ва халқи бизга кўрсатган хушнудлик ва ғоят самимий меҳмондўстлик учун чин кўнгилдан ташаккур изҳор этишни зарур деб ҳисоблайман.

Суҳбатларимизнинг самарали руҳда ўтганлигидан ғоят мамнун эканлигимни яна бир марта изҳор қилишни истайман. Мен аминманки, бу суҳбатлар Совет Иттифоқи билан Ҳиндистон ўртасидаги дўстона муносабатларни янада мустаҳкамлаш ва ривожлантириш учун янги муҳим омил бўлади, бу эса Осиёдаги ва бутун дунёдаги вазиятга ҳам самарали таъсир бахш этади.

Бош министр хоним, Сизга, Сизнинг шерикларингизга ва бутун ҳинд халқига ажойиб Ватанингизнинг прогрессив ривожланиши йўлида чин кўнгилдан янги-дан-янги муваффақиятлар тилайман.

ИЛ-62 самолёти борти
1973 йил 30 ноябрь.

Л. БРЕЖНЕВ.

ШАНБА ОҚШОМИ

Ўз-ўз ўрганиб доно бўлур...

▲ Мол-давлат тўплашдан кўра одам етиштириш фойдалидир.

▲ Интиқом олиш ва жазо беришга қодир бўлатуриб, авф билан муомала қилиш эзгу хулқларнинг гўзалроғидир.

▲ Фикри ва тадбири кучсиз бўлган одамнинг душмани кучли бўлади.

▲ Роҳат келтирадиган узоқлик машаққат келтирадиган яқинликдан хайрлироқдир.

▲ Яхшиларнинг сўзларига, берган маслаҳатларига кирмаган, ўз сўзида туриб олган ўжар одам ниҳоят фалокат ва ҳалокатга дучор бўлади. Бунга бир мисол:

Бири кўра оладиган ва бири кўр икки отлиқ ҳамроҳ бўлиб, чўлу-биёбонни кезиб кетардилар. Кун қорайгандан кейин қулайроқ ерда тўхтаб, кечани ўша ерда ўтказишмоқчи бўлдилар. Эрталаб яна йўлга отландилар. Кўр киши қамчисини излай бошлади. Бир илон совуқда карахт бўлиб ётарди. Кўр киши уни қамчи гумон қилиб, қўлига олди. Пайпаслаб кўриб, юмшоққина қамчи топганига севиниб, дарров отига миниб олди. Кўзли одам шеригининг қўлидаги илонни кўриб, дарров унинг ёнига югуриб келди:

— Биродар, қўлингдаги нарса қамчи эмас, заҳарли илондир, ташла, бўлмаса сени чақиб ҳалок қилади,— дея фарёд қилди.

Кўр киши: «Шеригим бу юмшоққина қамчини ўзи олмоқчи бўлса керак», деб гумон қилди, унинг сўзини қабул қилмай:

— Бу — давлат, бахт иши, мен эски қамчинимни йўқотган эдим, толеим мадад қилиб, юмшоққина қамчинга эга бўлдим. Сенинг афсона сўзларингга ишониб, бу қамчинимдан ажралишни истамайман,— деди.

Кўзи очиқ ҳамроҳи кулиб:

— Эй, дўстим, ҳамроҳлик ҳақига риоя қилиб, сени огоҳлантирдим,— деса ҳам жоҳил кўр ўз фикридан қайтмади, балки шеригининг беғараз ҳақли сўзидан аччиқланиб:

— Биламан, қамчинимга ҳавасинг келиб, менинг қўлимдан олмоқчисан, сенинг сўзингга алданиб бўпман, хом хаёлингни қўй, бекорчи афсона сўзларни айтма,— деди.

Кўзи очиқ киши қасам ичиб, тўғри айтганини уқтиришга тиришса ҳам ўжар кўр асло қабул қилмади. Кун исиб, илон баданидан карахтлик кетгач, ўралиб, ўзини ростлаб кўрнинг қўлини чақди. Унинг заҳари дарров таъсир қилиб, кўр киши жон берди.

Шундай қилиб, ўжарлик ва нафс орзуси кўрнинг кўнгил кўзини ҳам кўр қилиб, уни ҳалокатга етказди.

▲ Бир донишманддан: «Мурувват нима?» деб сўрадилар. Донишманд деди:

— Очиқ эшик, қўйилган овқат, боғланган бел, яъни мурувватли кишининг эшиги очиқ, дастурхони неъмат билан тўлган бўлади, уй эгаси келганларни қўл қовуштириб, ҳурмат билан қарши олади.

Яна сўрадилар:

— Қандай кишилар доимо ғамга мубтало бўлиб юрадилар?

Донишманд деди:

— Бутун ҳимматини ёмонликка сарф қилган, кучи бор вақтида яхшилик қилмаган, тадбирсиз ва андишасиз иш қилган одамлар пушаймонлик юки остида эзилиб, ҳамиша ғам-қайғуда бўладилар.

▲ Бахиллик энг ярамас хислатлардан бири саналади. Бахил, хасис кишидан ёрдам сўраманг. У барибир ишингизни битирмайди, ҳожатингизни раво қилмайди.

Бунга бир мисол:

Ўтган замонда бир бахил, хасис бой ўз дўконида овқатланиб ўтирганди. Бир камбағал, оч қорин одам унинг ёнига келиб салом берди. Хасис бой унинг саломига жавоб берса ҳам, овқатга таклиф қилмади. Камбағал овқат умидида сўз очиб:

— Бу ерга келишдан олдин уйингизга кириб чиқдим,— деган эди, бой овқатдан бош кўтармай:

— Уйимизга кириб чиққан бўлсанг, яхши иш қилгансан,— деди, камбағалга ўтир ҳам демади, ундан ўз бола-чақаларининг аҳволини ҳам сўрамади. Камбағал сўзида давом этиб:

— Хотинингиз иккиқат экан,— деди.

Бой жавоб берди:

— Биламан, у иккиқат эди.

— Хотинингиз туғди,— деди камбағал.

— Иккиқат бўлгандан кейин албатта туғади-да,— деб жавоб берди бой.

— Иккита эгизак бола туғди.

— Хотинимнинг насли шундоқ, марҳума онаси ҳам эгизак бола туғарди.

Камбағал киши хасис бойга севинчли хабар етказишдан фойда чиқмаганлигини кўриб, қайғуртириш йўлини тутди:

— Болангизнинг биттаси ўлди,— деди.

— Яхши бўлибди, онаси иккита болани эмиза олмасди,— деди бой.

— Эртаси кун иккинчи болангиз ҳам ўлди.

— Шериги ўлгандан кейин ўзи нима қилади, яхши қилибди.

— Хотингиз ҳам ўлди.

— Болаларининг ҳасратида ўлган бўлса керак, болаларига куйиб юрганидан кўра ўлиб, ҳасратдан қутилибди, маъқул иш қилибди.

Камбағал, оч одам бу қайғули хабардан ҳам натижа чиқмаганини кўриб, нолож бой еб турган овқатни мақташга киришди.

Хасис бой:

— Барибир сенга бир луқма ҳам овқат бермайман,— деб бечора камбағални қувлаб юборди.

Ш. ЗУННУН тайёрлаган.

КИШИНЕВ. Молдавия халқ бадиий ҳунармандчилиги бирлашмасининг корхоналари ишлаб чиқараётган совға буюмларига мамлакатимиздагина эмас, чет элларда ҳам талаб катта. Бирлашма ўз маҳсулотларини ЧССР, ГДР, Польша, Италия, ГФР ва бошқа мамлакатларга экспорт қилади.

СУРАТДА: рассом комсомол аъзоси Наталья Антонова совғабоп гиламчаларни намойиш қилаяпти.

Е Драйшер фотоси, (ТАСС).

● ФАН ОЛАМИДА

Орол денгизи неча ёшда?

Орол Ватанимиздаги энг катта денгизлардан бири. Уни олимлар ҳар томонлама ўрганишмоқда. Оролни келажак авлодлар учун муҳофаза қилиш ҳозирги кундаги актуал масалалардан биридир. Ўзбекистон геолог-олимлари Москва ва Ростов олимлари билан бирга бу денгизни ўрганишга ўз ҳиссаларини қўшмоқдалар. Шаҳримиздаги Ҳ. М. Абдуллаев номидаги геология ва геофизика институтида денгизни татқиқ этиш мақсадида фармаловчи ускуналар билан жиҳозланган геологик экспедиция тузилди. Экспедицияда катта илмий ходимлардан И. В. Рубанов, Д. Эшниёзов, геология-минер а л о гия фанлари кандидатлари М. А. Баскакова, Б. Исоқжоновлар ва геолог Т. Раззоқовлар иш олиб бормоқда.

Экспедиция аъзоларига Оролнинг чўкиндиларини ва Амударёнинг Оролга қўшилиш жойида пайдо бўлган дельта ётқизиқларини, шунингдек, денгизнинг қирғоқ зоналаридаги жинсларни ҳар томонлама ўрганиш каби муҳим вазифалар юклатилган. Улар Амударёдан оқиб келган ва келаётган лойқа ҳамда эритмаларнинг Оролнинг турли участкаларида чўкиндилар ҳосил қилишдаги ролини ҳам аниқлайдилар. Кутилган мақсад денгизнинг ёшини, геологик тараққиёт тарихини аниқлашдан, қирғоқ зоналардан ётқизиқлар билан боғлиқ бўлган сочилма конларни топишдан иборатдир.

Маълумки, Орол денгизини Амударё билан Сирдарё сув билан таъминлаб туради. Биргина Амударёдан Оролга бир йилда ўртача 36 куб километр сув оқиб келиши маълум. Бу оқиб келаётган сув ўзи билан лойқаларни ва ҳар хил эритмаларни бирга оқизиб келади. Бир йилда ўртача оқиб келган лойқалар миқдори 100 миллион тоннани, эритмалар эса 18 миллион тоннани ташкил этади. Биргина Амударёнинг 22 минг йиллардан бери ўз сувини ва у билан бирга келган лойқа ва эритмаларни денгизга қуйганлиги эътиборга олинса, бу жуда катта миқдорни ташкил этишлиги ўз-ўзидан маълумдир.

✦ ИККИ ДАРЁ ХИЗМАТИ ✦ ЧЎКИНДИЛАР ҚАНДАЙ ПАЙДО БЎЛАДИ? ✦ СОЧМА КОНЛАР ХАЗИНАСИ. ✦ ДЕНГИЗ ОСТИГА ҚЎЛ СОЛИБ ✦ ЎЗБЕК ОЛИМЛАРИНИНГ ҲИССАСИ.

Кейинги пайтларда махсус жиҳозланган кема палубасида туриб, Оролнинг ҳозирги замон сув ости чўкиндиларини фармалашга муваффақ бўлинди. Бундай усул ёрдамида бир йилда денгиз остида пайдо бўлган жуфт қатламларнинг хусусиятларини ва уларнинг қалинликларини аниқлашга имконият туғилди. Натижада, қизиқарли материаллар тўпланди.

Бундай маълумотларни қўлга киритган олимларнинг айтишларича, Оролнинг ғарбий қисмида бир йилда ўртача 0,8 миллиметр, марказида эса 0,6 миллиметрга эга бўлган чўкма (жуфт қатлам) ётқизилар экан. Шулар асосида улар Орол денгизининг ғарбий қисмида 1000 йилда ўртача 1,5 метр, марказида эса 0,6 метр чўкинди ётқизилган деган фикрга келдилар.

Ўзбекистонлик олимлар ҳам юқорида кўрсатиб ўтилган муаммоларни ҳал этишда самарали меҳнат қилмоқдалар. Мана, яқинда уч ой илмий изланиш олиб борган И. В. Рубанов, Д. Эшниёзов ва М. А. Баскакова отрядлари дала ишларидан қайтдилар. Улар келтирган чўкинди жинс нишоналари Орол денгизининг кейинги минг йиллар оралиғида бўлиб ўтган геологик тараққиётини нисбатан тўғри аниқлашга ва унда ётқизилган чўкиндиларнинг тарқалиш чегараларини аниқроқ белгилаб олишга ёрдам бера олади.

Яқинда Ўзбекистон ССР Геология министрлиги ходими, Орол экспедициясидаги отрядларнинг бирига бошчилик қилган геология-минералогия фанлари кандидати В. С. Ковалевнинг «Орол денгизи районлари титанли провинциялардан бўлиб, у катта майдонни қамраб олган», деган фикри тасдиқланди. Орол денгиз қирғоқларидан эни 80 километр бўлган магматик тоғ жинсларининг денгиз сувлари таъсирида емирилишидан сочилма конлар пайдо бўлган. Улардан олинган намуналарда титан ва бошқа фойдали компонентлар миқдори юқори концентрацияга эгадир.

Ҳар қандай сермашаққат изланишнинг ўз ниҳояси бор. Аминмизки, Ўзбекистон олимлари Орол проблемасини яқин орада ҳал этадилар, бу ерда кўпдан-кўп ва хилма-хил сочилма конларни очадилар.

Н. ИБАЙДУЛЛАЕВ, геология - минералогия фанлари кандидати.

МОСКВАЛИКЛАРГА МАЪҚУЛ БЎЛДИ

Наманган шойи ва костюмбоп газламалар комбинати беш йилликнинг тўртинчи йилида савдо шохобчаларига, Москва ва қардош республикаларнинг тикувчиларига 40 миллион сўмлик маҳсулот етказиб беради. СССР Халқ хўжалиги ютуқлари выставкасида бўлиб ўтган республикалараро кузги ярмаркада корхона маҳсулотини синчиклаб ўрганган истеъмолчилар билан шунча сўмлик шартнома тузилди. Украиналикларга кўйлаклик газлама, айниқса маъқул тушди. Улар 8 миллион сўмлик газлама сотиб олишди. Москваликларга ёрқин, чиройли қалин пардали газлама манзур бўлди. Бу газламага ҳам жуда катта буюртма берилди. Бу корхона ишлаб чиқарадиган маҳсулотнинг учдан икки қисми 40 миллион сўмлик. Корхона ишлаб чиқарадиган бошқа маҳсулотлардан республикада фойдаланилади.

(ЎзТАГ).

АНДИЖОН ПРЕМЬЕРАСИ

Охунбобоев номли Андижон область Музикали драма ва комедия театрида Қудрат Хўжаев билан Холид Расулнинг «Қуёвнинг омонати» комедияси премьераси бўлди. Спектакль милиция ишига бағишланган бўлиб, уни томошабинлар қизғин кутиб олишди.

Бу спектакль театрнинг янги мавсумдаги тўртинчи премьерасидир.

(ЎзТАГ).

РУС МАҚОЛЛАРИ

◆ Виждон тишсиз кемиради.
◆ Тик турган бўлсанг, қийшиқ соянгдан қўрқма.
◆ Қўрқув-сотқиннинг мангу йўлдоши.
◆ Аҳмоқ билан жаннатда яшагунча, ақлли билан дўзахда яша.
◆ Ватансиз инсон-қўшиқсиз булбул.
◆ Тарбиясиз одам—жонсиз тана.
◆ Сен оғамсан, ҳақиқат—онам.

М. САЪДИНОВ тўплаган.

*Табиат ажойиботлари

ЗАҲАРЛИ ИЛОНЛАР

Нурота тоғ этакларида кобра, гюрза, гадюка каби заҳарли илонлар учраб туради. Заҳарли кобра илоннинг узунлиги 170 сантиметргача бўлиб, у жуда ҳийлагар ва баджаҳлдир. Бу илон рақибини кўриши билан бўйнини шишириб, ҳамла қилишга шайланади. Агар шу дамда салгина бўлса-да эътиборсизлик қилинса, у ғоят тезкорлик билан кишини чақиб олади.

Медицинада илон заҳарининг кўп фойдаси бор. Тиббиётнинг машҳур олими Абу Али ибн Сино, Зайниддин Исмоил Жирмоний ва бошқалар чўл қора илонининг заҳаридан ҳар хил касалликларни даволашда кенг фойдаланганлар. Зайниддин Исмоил Жирмоний ўзининг «Ижар аъзам» номли китобида қуйидаги воқеани ҳикоя қилади.

— Бир куни катта идишдаги май ичига иттифоқо бир заҳарли қора илон тушиб ўлибди. Шу майхонага моховбилан касалланган бир киши кириб келган. Бу ердагилар унга илон тушиб ўлган майдан берибдилар. Орадан бир неча кун ўтгач, ҳалиги киши соғайиб кетган».

Ҳозирги медицинада илон заҳари ҳар хил дори-дармонлар тайёрлашда кенг қўлланилмоқда. Жумладан, кобра илонидан «Кобратаксин», Гюрза илонидан «Гюрзатаксин» ҳамда «Випратокс», «Випркужан» деган шифобахш дорилар тайёрланяпти. Бу дорилар билан рак, бод, белоғриғи, қовурға ораси нервининг яллиғланиши радикулити сингари кўпгина касалликларни даволашда самарали фойдаланилмоқда.

Р. АБДУСАМАТОВ, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси зоология ва паразитология институтининг илмий ходими.

● Кунлардан бир кун

ФИКР ҚАСРЛАРИНИНГ КАЛИТИ

Юнонистондагина эмас, балки бутун Шарқда машҳур сиймо ҳисобланган Арастуни биринчи муаллиф деб юритишган. Абу Наср Фаробий асарлари эса Арастунинг «фикр қаср»ларини очишда калит хизматини ўтаган. Бу ҳақда Ибн Сино шундай бир ҳодисани сўзлайди:

— Мен мантиқ, табиёт ва риёзиёт илмларини яхшилаб ўргандим. Кейин илоҳиётни ўрганишга ўтиб «Мо боъдо ат-табиа» «Табиатдан ташқари бўлган нарсалар» (яъни «Метафизика») китобини ўқидим. Лекин унда ёзилганларни ўқиб тушуна олмасдим. Бу китобни ёзган кишининг мақсади мендан яширин эди. Ҳатто, уни қирқ бор қайта ўқидим. Бу китоб менга деярли ёд бўлиб қолди. Лекин, шунга қарамай, мен уни ва унинг мақсадларини тушуна олмасдим. Ниҳоят, ундан умидимни узиб, бу тушуниб бўлмайдиган китоб экан, деган хулосага келдим.

Кунлардан бир кун аср пайтида китобфурушлар ёнига бориб қолдим. У ерда бир даллол қўлидаги муқоваланган китобни мақтарди. У мени ёнига чақириб, китобни кўрсатди. Шунда мен бу илмни ўрганишнинг фойдаси йўқ, деган хаёлда, унинг кўрсатиши ҳам менга малол келиб, рад қилдим. Даллол менга: «Бу китобни ол, нархи арзон — уч дирҳам, эгаси пулга муҳтож», деди. Шу тариқа мен китобни олдим. Қарасам, Абу Наср Фаробий «Метафизика» китобининг мақсадлари ҳақида ёзган асари экан. Уйга кела солиб ўқишга тушдим. «Метафизика» дилимда ёд бўлиб қолганлиги сабабли, шу ондаёқ китоб мазмуни менга аён бўлди. Бундан жуда хурсанд бўлиб кетдим. Худога шукур қилиб, эртасигаёқ камбағалларга анча нарса садақа қилдим...

Н. НОРҚУЛОВ тайёрлаган.

Рассом табассуми

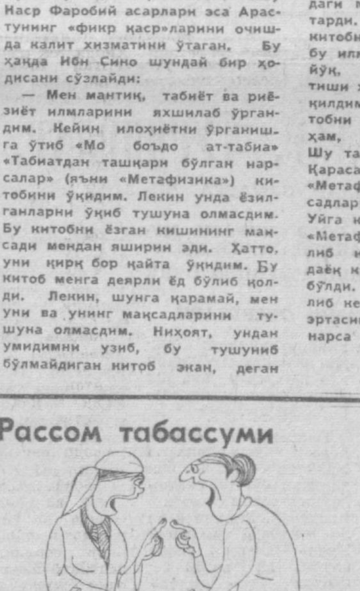

БОЛА:— Қара, бемор уришиомиз, энди иккаламизни бирга ўйнатишмайди.

ОТА:— Нима, озмоқчимисан, қизим?
ҚИЗ:— Йўқ, гимнастикачи бўлмоқчиман.

С. Емгирчиев расмлари.

Хангалар

Хотинларини курортга жўнатган эркаклар ўзаро суҳбатлашишарди:

— Мен бугун таомлар тайёрлаш китобини сотиб олдим. Бир амалларман, деб ўйлаган эдим. Ҳеч нарса чиқмаяпти.

— Нима учун?

— Биласанми, ҳар бир овқат рецепти: «Қўлингизга тоза идиш олинг...» деган сўзлар билан бошланади.

* * *

Янно мактабга кеч қолди ва ўқитувчининг олдида ўзини оқлаб, деди:

— Кечирасиз, будильнигимиз ухлаб қолибди.

* * *

Отаси ўғлидан сўради:

— Нега тишингни кетма-кет 7 марта ювяпсан?

— Бир ҳафта ювмаслик учун.

* * *

Снежана кўча ҳаракатларига узоқ тикилиб, сўради:

— Автомобиллар катта бўлганда нима бўлишади? Автобусга айланишадими?

Р. Ҳакимова тўплаган.

Ўсимликлар оламида

Қовоқнинг хосиятлари

Қовоқ ўз сир-асрорини шундай ҳикоя қилади:

— Мен жуда қадимий экинлардан бириман. Туркия, Эрон, Афғонистон, Ҳиндистон, Покистон каби мамлакатларда, Ўрта Осиё ва Кавказдаги совет республикаларида ривож топганман. Ёввойи ҳолдан маданий ҳолга ўтгунимча қанча замонлар ўтди. Ҳозир менинг ўндан ортиқ навларим бор. Масалан: картошка қовоқ, сапча қовоқ, ошқовоқ, идишқовоқ, томоша қовоқ ва бошқалардан иборатмиз. Лекин ҳар бир навимизнинг хиллари турли-тумандир. Масалан, картошка қовоқнинг олай[illegible]. Бунда картошкага ўхшаганим туфайли картошка қовоқ дейишади, унда шира кўп. Мен оқ, сариқ, зангори, қўнғир, пушти, кўк тусли рангларда, япалоқ, чўзинчоқ ва думалоқ шаклда учрайман. Халқ хўжалиги, медицина ва саноатда муҳим аҳамиятим бор. Мен озиқ-овқат, дори-дармон сифатида кўп хизмат қиламан. Абу Али ибн Сино замонасидан бери халқ медицинасида томир, [illegible] тирноқ суякларини мустаҳкамлашда аҳамиятлидир. Мойим асаб, қулоқ, кўз касалликларига қўлланади, гулим шарбати қон босимига даво бўлади.

Хўжаликда ҳар бир хонадоннинг севимли, енгил ва тез ҳазм бўладиган озуқасимон. Картошка қовоқ деган навимдан турли овқатлар тайёрлашади. [illegible] лниса ғоят мазалидир. Шунингдек, мени қирғичда қириб, хамирга қўшиб мазали нон тайёрлайдилар. Қовоқли нон айнимай, қотмай, узоқ сақланади. Биз арзон, қулай, тезроқ тайёр бўладиган равон, беозор овқатлардан бўламиз. Агар мени гўшт, думба билан димлама қилиб пиширилса мазали, тўйимли бўламан. Шифобахшлигим яна ҳам ортади.

Қишлоқ хўжалигида серунум, кам меҳнат талаб қиладиган экинман. Мен яхши парвариш қилинсам бир тупимдан 100 тадан кўп қовоқ бераман. Демак, мен, сабзи, картошка, лавлаги кабиларга нисабатан анча серҳосил ва сердаромадлиман. Гулимиз асаларилар учун озуқа, барг ва танларим ҳайвонларга ем-хашак бўлади. Ерни алмашлаб экишда ҳам фойдалиман. Саноатда менинг уруғимдан мой, қовоғимдан эса консерва, шарбат, ун, қанд олиш имкони бор. Чунки таркибимда мой, қанд, крахмал, минерал тузлар, микроэлементлар, витаминлар мавжуд.

Пўчоғим қалинроқ, маҳкамроқ бўлиб, унақа-мунақа совуғу-иссиқ ўтмайди, жонимиз қаттиқ бўлиб, тўнимиз қалин. Мени узоқ сақлаш, яқин-узоқ жойларга юборавериш мумкин.

Томоша қовоқ деган навимнинг турли хиллари бор. Уларнинг шаклига кўра талай асбоблар тайёрланади. Улардан товоқ-тоғара, ковача, хурмача, чилим, нос идишлари ишланади.

Озуқа қовоқ деган навим ҳайвонларга ем тариқасида қўлланади. Бу қовоғим серҳосил бўлиб, ҳайвонларни сувли, витаминли озуқа билан таъминлашда аҳамиятлидир.

М. ТУЙЧИЕВ, табиатшунос ва олим.

Шаҳримиздаги Н. Островский номли пионер ва ўқувчилар саройида турли тўгараклар намунали иш олиб бормоқда. Бу ерда киноҳаваскорлар тўгарагида ҳам қобилиятли ёшлар қатнашишяпти. Мана бу суратни ёш киноҳаваскор, 59-мактабнинг 8-синф ўқувчиси Рустам Орифжонов йўллабди. У олган суратда саройдаги миллий халқ чолғу асбоблари тўгарагининг аъзолари М. Баҳромова ва Д. Расуловалар куй чалишаётган пайти тасвирланган.

«НАШТАР» ҚАРШИДА

Қаршиликлар «Наштар» сатирик киножурнали коллективи билан учрашдилар. Кино сатирикларининг ижодий планлари тўғрисида журналнинг масъул секретари, ёзувчи Сами Абдуқаҳҳор сўзлаб берди. Сўнгра «Наштар» киножурналининг бир қанча сонлари намойиш қилинди.

Киножурнал коллективининг қаршиликлар билан бу галги учрашуви киножурналнинг томошабинлар олдида анъанавий ҳисоботи бўлади. Ҳисобот йил охирида ўтказилади.

(ЎзТАГ).

БИЛАСИЗМИ?

▲ Республикамиз сув ҳавзаларида ҳар йили 370 минг тонна балиқ овланади.

▲ Бир йилда ер энг кўп қимирлайдиган территория Чилидадир, бу ўлкада ер йилига 1000 мартагача қимирлаши кузатилган. Япон оролларида ҳар йили 450 марта ер силкинади.

▲ Аҳолишунос олимларнинг фикрича, 2000-йилга бориб дунё аҳолиси 6 миллиардга етади, яъни 1960 йилдагига нисбатан 2 маротаба кўп бўлади.

▲ СССР аҳолиси 2000-йилга бориб 350 миллион кишига етади.

▲ Ердан қуёшгача бўлган масофа йил давомида ўзгариб туради. Июль ойида унинг оралиғи 152 миллион километр бўлса, январь ойида 147 миллион километрга тенг бўлади.

▲ Ер куррасида сувнинг запаси 30,5 миллион куб километрни ташкил қилади. Бир гектар ерни суғоришга 2 минг куб метр сув кифоядир.

▲ Ер куррасида биологик ресурслар камида 53 миллиард кишини боқишга етади.

▲ СССРнинг қуруқликдаги энг паст жойи Каспий денгизининг шарқидаги Карагий чўкмаси бўлиб, у денгиз сатҳидан 132 метр пастдадир.

▲ Дунёда энг катта чўл Африкадаги Саҳрои Кабир ҳисобланади, унинг майдони 7 миллион квадрат километр, СССРдаги энг йирик чўл эса, Туркманистон ССРдаги Қорақум чўлидир, унинг майдони 300 минг квадрат километрдир.

◉ ЎТМИШ САДОСИ

5000 ёшдаги қишлоқ

Украина археологлари Киевдан жанубга томон 200 километр наридаги Майданецк қишлоғи ёнида бир неча йилдан буён қизиқарли археологик ёдгорлигини қазиш ишларини олиб бормоқдалар. АПН мухбири УССР Фанлар Академияси илмий экспедициянинг раҳбари, тарих фанлари кандидати Н. М. Шмаглиев билан учрашиб суҳбатлашди.

— Марҳамат қилиб экспедициянгиз ўтказган тадқиқотлар натижаси ҳақида гапириб берсангиз...

— Украина территориясида археологлар томонидан қадимги қизиқарли цивилизациялардан бири — Трипольск маданиятининг қолдиқлари ярим асрдан ҳам кўпроқ вақтдан буён қазиляпти. Бу маданиятни яратган қабилалар эрамизгача IV—III минг йилликларда Дунайдан Деснагача бўлган кенг территорияда яшаганлар. Бу маданият номи Киевдан 40 километр наридаги Триполье қишлоғи номидан келиб чиққан. Бу ерда XIX аср охирида Украиннанинг машҳур археологи Викентий Хвойка бу маданият қишлоғини биринчи бўлиб топган эди.

Жанубий— Шарқий Европадаги деҳқончилик маданияти территориясидаги энг қадимги улкан қишлоқнинг топилиши олиб борган ишларимизнинг асосий натижаси бўлди. Бу қишлоқ тенгдошлари бўлган қадимги Месопотамия ва Миср шаҳарларининг майдони бир квадрат километрдан ошмас эди. Гомернинг «Илиада»сида тасвирланган қадимги Троян шаҳри бир квадрат километрнинг ўндан бир қисмига яқин майдонга эга эди, холос. Қадимги Грециянинг энг бой Ольвия шаҳри Қора денгиз бўйидаги энг йирик шаҳар бўлса ҳам бир квадрат километрнинг ярмидан сал каттароқ майдонни эгаллаганди. Биз ҳозирги Майданецк қишлоғи районида, тадқиқ қилаётган жой эса уч квадрат километр майдонга жойлашган бўлиб у аниқлик билан планлаштирилган, турар жойлар 12—15 эллепсдан қилиб жойлаштирилганди. Эҳтимол бу ерда марказий қисмга эга бўлган квартал системаси мавжуд бўлгандир.

Ҳунармандчилик бу қишлоқнинг муҳим белгиси ҳисобланади. Бу ерда тўқимачилик ва кулолчилик ривож топган. Ҳозир булардан куйган лой қатламлари қолган, холос. Чунки қишлоқ ёнғиндан вайрон бўлганди. Лекин экспедициямизнинг илмий ходими К. Зинковский турар жой нусхаларини схематик тиклашга муваффақ бўлди. Бу турар жойлар лойдан қилиниб тик кўтарилган икки уч қаватли иморатлар бўлган. Айрим турар жойлар планда 500 ва ундан ҳам кўпроқ квадрат метр майдонни эгаллайди.

— Қадимги маданиятнинг археологик ёдгорлигини тадқиқ қилишда қандай янги усуллар қўлланилди?

— Биринчидан, аэрофотосуратга олишдан фойдаланилди. Бир куни ҳаваскор археолог К. Шишкин Майданецк қишлоғи районида олинган аэрофотосуратларни дешефровка қилаётиб умумий марказга эга бўлган эллепсларда вужудга келган ўсимликларнинг ўзига хос доғларини топди. У буни Триполье қишлоғи қолдиқларининг намоён бўлиши деб тахмин қилди. Экспедициямиз бу фактни текшириб тасдиқлади.

Бундан ташқари бу қишлоқда жаҳон ва Ватанимиз практикасида биринчи марта уч квадрат километр майдонида энг янги аппаратлар ёрдамида атрофлича геофизик разведка ўтказилди. Натижада турар жойларнинг жойланиши ва сони ҳақида қимматли маълумотлар қўлга киритилди. Бу ерда сал кам икки мингта турар жой бўлганлиги, улардан ҳар бирининг аниқ ҳажми аниқланди. Буларнинг ҳаммаси эса мазкур қишлоқда 15 мингдан зиёд киши яшаган деб фараз қилиш учун асос бўлди.

Ниҳоят бу қишлоқ яшаган вақтни аниқлаш учун археологик тадқиқотлардан ташқари радиоактив ва бошқа энг янги тадқиқот усулларидан фойдаланилди.

— Қазиш ишлари давом эттириладими?

— Майданецк қишлоғи ёнидаги қазиш ишлари яна бир неча йил давом этади. Бунақа кўламдаги ва муҳим аҳамиятга эга бўлган археологик ёдгорлик кўп йиллик ва жуда аниқ ўрганиш ишлари олиб боришни талаб этади.

Константин ДАНИЛЕНКО,
АПН мухбири.
Киев.

Қизиқарли китоб экан...

М. Нуриддинов фотоэтюди.

„Тошкент оқшоми" Справка бюроси

Жамоат контрол комиссиясининг вазифалари

Ҳурматли редакция, маълумки, савдо бўлими, ошхоналар трести, ишчилар таъминоти бўлимлари иши устидан назорат қилиб туриш учун жамоат контрол комиссиялари тузилади. Бу комиссия қандай ишларни амалга оширади?

И. КАРИМОВА,
Ш. МАҚСУДОВА,
хизматчилар.

ВЦСПС Президиуми 1958 йил 11 июлда тасдиқлаган Низомга мувофиқ жамоат контрол комиссияси меҳнаткашларга савдо хизматини яхшилашга қаратилган масалаларни қараб чиқади ва шу масалалар бўйича савдо бўлими, ошхоналар трести, ишчилар таъминоти, озиқ-овқат таъминоти бўлимлари раҳбарларига, лозим бўлган тақдирда эса, касаба союзлари совети ва савдо бошқармаси раҳбарларига таклифлар киритади.

Комиссия меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларининг доимий комиссиялари билан мустаҳкам алоқада иш олиб боради. Меҳнаткашлар депутатлари шаҳар ва район Советлари билан келишиб, комиссия составига Советларнинг тегишли комиссияларида ишловчи депутатларни ҳам киритиш мумкин.

Жамоат контрол комиссиясининг состави иш ҳажмига қараб 7 дан то 21 кишигача белгиланади.

Комиссия бир йиллик муддатга тасдиқланади. У савдо ва умумий овқатланиш корхоналари тармоғини кенгайтириш, ихтисослаштириш ва уларни жойлаштириш масалаларини қараб чиқади. Молларнинг магазин ва ошхоналарга тўғри тақсимланишини текширади. Товарларнинг ўз вақтида келтириб турилиши, фондлардан тўғри фойдаланиш устидан назорат қилиб туради.

Магазин, ошхона ва базаларнинг аҳолига хизмат қилишда янги, илғор ва рационал формалардан фойдаланишга эришади. Умумий овқатланиш корхоналарида таомларнинг қимматини камайтиришга ҳаракат қилади. Магазин ва ошхоналар ишидаги камчиликлар ҳақида харидорлардан тушган шикоятларнинг характери билан танишади, савдо бўлими трест, ишчилар таъминоти ва озиқ-овқат таъминоти бўлимларида шикоятларни кўриб чиқиш ишининг аҳволини текширади.

Савдо ва умумий овқатланиш ходимларининг Бутуниттифоқ социалистик мусобақаси якунлари бўйича мукофотлаш учун савдо бўлими, ошхоналар трести, озиқ-овқат таъминоти бўлимлари томонидан кўрсатилган номзодларига баҳо беради.

◉ ҲАР ТЎҒРИДА

ПОЛИЦИЯЧИНИНГ МУВАФФАҚИЯТЛИ ОПЕРАЦИЯСИ

НЬЮ-ЙОРК. Нью-Йорк полицияси махфий равишда шаҳарга келтирган жуда кўп миқдордаги афюнни топиб олди. Кейинги вақтларда полиция қўлига шу қадар кўп афюн тушмаган эди. Гиёвандликка қарши кураш бошқармасининг агентлари қўлга туширган мана шу 12 тонна афюннинг қиймати 30 миллион доллар чамаси ҳисобланади.

(ТАСС).

Редактор
С. М. КАРОМАТОВ.

Спорт

◉ ДЕКАБРЬ СТАРТЛАРИ

МУСОБАҚАЛАР, ТУРНИРЛАР, УЧРАШУВЛАР

◉ БАСКЕТБОЛЧИЛАР САФАРГА ЧИҚАДИЛАР.

◉ ҚИЛИЧБОЗЛАР СССР КУБОГИ МУСОБАҚАЛАРИГА ТАЙЁРЛАНИШМОҚДА.

◉ КЛУБНИНГ ШАШКА БЎЙИЧА ОЧИҚ БИРИНЧИЛИГИ.

◉ «ҲОСИЛ БАЙРАМИ» СТАРТЛАРИ

Мана, қизиқарли спорт мусобақаларига бой бўлган 1973 йил ҳам тугай деб қолди. Республика ва Бутуниттифоқ мусобақалари календари бўйича декабрь ойида бизнинг коллективларимиз мамлакат биринчиликлари ва чемпионатларида иштирок этадилар.

Тошкент Давлат университетининг баскетболчи йигитлари СССР чемпионатининг «А» класс биринчи группа командалари ўртасидаги дастлабки учрашувларини муваффақиятли бошладилар. Улар Тошкентда тўрт учрашув ўтказишди. Ленинград армиячилари ва Москва областининг «Строитель» командаси билан икки марталаб куч синашдилар. Ҳамшаҳарларимиз декабрь ойида яна саккиз ўйин ўтказадилар. Шу ўйинлардан тўрттаси сафарда бўлади. Улар 8—9 декабрда Вильнюсда «Статиба» командаси билан, 12—13 декабрда Ригада «ВЭФ» командаси билан куч синашадилар.

Ўзбекистон пойтахтининг баскетбол мухлислари «Ёшлик» спорт аренасидаги навбатдаги ўйинларнинг гувоҳи бўлишади. «Университет» 22—23 декабрда Николаевнинг «Спартак» ва 26—27 декабрда Кишинёвнинг «Политехника» командаси спортчиларини қабул қилади. Баскетболчиларимизни Болтиқбўйи республикаларида жиддий синов кутиб турибди. «Статиба» ҳам, «ВЭФ» ҳам олий лигада ўйнаб тажриба орттирган, яна кучлилар группасига қайтиш ниятидалар. «Университет»нинг турнирдаги бундан кейинги тақдири кўп жиҳатдан ана шу ўйинларнинг натижаларига боғлиқ.

Тошкентнинг «Бинокор» хоккейчилари Урал ва Сибирь шаҳарлари бўйлаб сафарларини давом эттирмоқдалар. Уларни 4 ва 5 декабрда «Южний Урал» (Орск) спорт клуби, 10 ва 11 декабрда «Вимпел» (Рудний), 15 ва 16 декабрда бу йилги мавсумнинг пешқадами — «Звезда» (Свердловск) қабул қиладилар. Ана шу ўйинлардан сўнг тошкентлик хоккей мухлислари ўз командаларининг ўйинларини бевосита «Юбилей» спорт залида кузатиш имкониятига эга бўладилар. Пойтахтимизга армиячиларнинг икки коллективи ташриф буюради. «Бинокор» 24 ва 25 декабрда Новосибирск армиячилари билан куч синашади, сўнгра 29 ва 30 декабрда Свердловск армиячилари билан ўйнайди.

Ўзбекистоннинг энг кучли полвонлари 7-9 декабрь кунлари Киевда бўлиб ўтадиган дзюдо бўйича СССР чемпионатида иштирок этишади. Республикамиз қиличбозлари эса СССР Кубоги учун мусобақаларда қатнашадилар. Бу мусобақалар 20 декабрдан 25 декабргача Тбилиси шаҳрида ўтади.

Ой охирида Тошкентда республика шахмат-шашка клубининг соврини учун шашка бўйича биринчи очиқ биринчилик ўтказилади. Ҳозир у ерда Азмиддин Хўжаев хотирасига бағишланган шахмат турнири ўтаяпти. Шуни айтиш кераки, мазкур турнирда ҳамшаҳарларимиз анча муваффақиятли қатнашмоқдалар.

Тошкент ипподромида икки кун давом этадиган анъанавий «Ҳосил байрами»нинг стартлари ҳам зўр қизиқиш билан кутилмоқда. 5 декабрь соат 11 да байрамнинг тантанали очилиши. Аввал республикамиз барча областлари ва Қорақалпоғистон АССР қишлоқ хўжалиги илғорларининг колонналари ўтади. Сўнгра майдонга Тошкент шаҳрининг спортчилари, ДОСААФ вакиллари чиқишади. Соат 12 дан армия, авиация ва флотга ёрдам кўнгилли жамияти спортчиларининг кўргазмали чиқиши бошланади. Орадан 40 минут ўтгач чавандозлар ўз маҳоратларини намойиш қилишга киришадилар. Халқ ўйинлари, пойгалар ўтказилади. Байрамнинг биринчи куни от спорти ўйини «Кўпкари» билан тугайди. 6 декабрь соат 11 дан яна байрам тантаналари давом этади. Яна пойгалар, халқ ўйинлари ўтказилади.

Декабрь ойида кўнгилли спорт жамиятлари ва маҳкамаларнинг Марказий ва Ўзбекистон Советлари томонидан ҳам бир қатор республика ва мамлакат миқёсидаги мусобақалар бўлади.

Жарима тўпи бажарил япти.

В. Белоплотов фотоси.

Реклама ва эълонлар

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 1|XII да **Оққуш кўли,** 2|XII да **Евгений Онегин** (кундузи), **Севги тумори** (кечқурун).

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 1|XII да **Абу Райҳон Беруний,** 2|XII да **Бой ила хизматчи** (кундузи), **Олтин девор** (кечқурун).

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 1|XII да **Ужарлар,** 2|XII да **Қайнона,** 3|XII да **Ҳалима.**

КИНО

2 ДЕКАБРДА

Жавоҳир маликасига ҳужум — «ЎЗБЕКИСТОН», «МИР» (кечқурун).

Қум карьери генераллари — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (13.30), «ДРУЖБА», «СПУТНИК», (кечқурун), ҲАМЗА номли (17.00, 19.00, 20.45), «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (18.00).

Бувисиз ўтган умр — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кечқурун), «ДРУЖБА» (21.30).

Привалов миллионлари (2 серия) — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кечқурун), «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (21.00).

Ҳамроз (ўзбек тилида) — НАВОИЙ номли (17.00, 20.00).

Кашмирдаги севги — С. РАҲИМОВ номли (кечқурун).

Она муҳаббати — Ғ. ҒУЛОМ номли (кечқурун).

Эҳтиром ташрифи — САНЪАТ САРОЙИ (кечқурун), «ЧАЙКА», (20.30).

Сангам (ўзбек тилида) — «КЎКЧА» (11.00, 16.00, 20.00).

Манеж қироли — «СПУТНИК»

Мушук излари — «МОСКВА» (кечқурун).

3 ДЕКАБРДА

Жавоҳир маликасига ҳужум — «ЎЗБЕКИСТОН», «МИР» (кундуз ва кечқурун).

Қум карьери генераллари — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (11.00, 16.00 18.30), «ДРУЖБА», «СПУТНИК», (кундуз ва кечқурун), ҲАМЗА номли (17.00, 19.00, 20.45), «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (12.00, 16.00, 18.00).

Бувисиз ўтган умр — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), «ДРУЖБА» (10.30, 21.30).

Привалов миллионлари (2 серия) — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (13.30, 21.00).

Ҳамроз (ўзбек тилида)—НАВОИЙ номли (11.00, 14.00, 17.00, 20.00).

Кашмирдаги севги — С. РАҲИМОВ номли (кундуз ва кечқурун).

Она муҳаббати — Ғ. ҒУЛОМ номли (кундуз ва кечқурун).

Эҳтиром ташрифи — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун), «ЧАЙКА» (12.00 20.30).

Сангам (ўзбек тилида) — «КЎКЧА» (11.00, 16.00, 20.00).

Манеж қироли — «СПУТНИК» (11.00, 12.00).

Мушук излари — «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун), ҲАМЗА номли (11.00, 13.00, 15.00).

Узбек Давлат филармонияси

«БАҲОР» КОНЦЕРТ ЗАЛИДА

3 ДЕКАБРЬ КЕЧ СОАТ 7 ДА

Узбекистон ССР халқ артисти, бастакор МУҲАММАДЖОН МИРЗАЕВ ижодига бағишланган

КАТТА КОНЦЕРТ

ҚАТНАШАДИЛАР:

Узбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар: ҚИЗЛАРХОН ДУСТМУҲАМЕДОВА, МУҲАББАТ ШАМАЕВА, ХОЛИСХОН ҚОДИРОВА, ГУЛСАРА ЁҚУБОВА;

Солистлар: Ортиқ ОТАЖОНОВ, Дилором ҚАЮМОВА, Шавкат МИРЗАЕВ, Мавлуда ОЙНАҚУЛОВА, Алижон ҲАСАНОВ, Мавжуда БАҲРИЕВА;

Телеминиатюра ва сўз устаси
ҲАСАН ЙУЛДОШЕВ

Узбек давлат филармонияси бадиий коллективлари ва бошқалар.
Билетлар концерт зали кассасида кундуз соат 2 дан сотилади.
КОНЦЕРТГА 5 АБОНЕМЕНТ БУЙИЧА КИРИШ МУМКИН.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

14 ДЕКАБРДАН БОШЛАБ
ҲАР КУНИ КЕЧ СОАТ 5 ЯРИМДА
«ЁШ ҚАЛБЛАР» ЦИРК КОЛЛЕКТИВИНИНГ

ГАСТРОЛЛАРИ

ПРОГРАММА — Узбекистон пахтакорларининг улкан меҳнат ғалабасига бағишланади.

Билетлар сотилмоқда.

ҲУРМАТЛИ ГРАЖДАНЛАР!

АГАР СИЗ ХАТИНГИЗ ЁКИ ОТКРИТКАНГИЗНИ ЮБОРАЕТГАН ОДАМИНГИЗГА ЎЗ ВАҚТИДА ЕТИБ БОРИШИНИ ИСТАСАНГИЗ, ТЎЛА АДРЕСНИ ЁЗИШДАН ТАШҚАРИ АЛБАТТА ХАТ ЖЎНАТАЕТГАН ЖОЙИНГИЗГА ХИЗМАТ КЎРСАТАДИГАН АЛОҚА БУЛИМИНИНГ

ОЛТИ РАҚАМЛИ ИНДЕКСИНИ ЁЗИНГ

Олти рақамли индексни стилга солинган рақамлар билан ёзинг. Конверт орқасида уларнинг намунаси берилган.

Индексни эҳтиётлик билан ёзинг.

Индекс ёзишда қийналадиганларга ёрдам беринг. Индекс ёзишнинг моҳиятини оила аъзоларингизга ва танишларингизга тушунтиринг.

ҲАР БИР ХАТНИ ИНДЕКС БИЛАН ЖЎНАТИШГА ҲАРАКАТ ҚИЛИНГ.

Дўст ва танишларингизга ўзингизга хизмат кўрсатадиган алоқа корхонаси, индексини маълум қилинг.

Бандероль, қимматбаҳо хат, посилка ва пул переводларида алоқа бўлимининг индекси адрес олдида оддий (стилга солинмаган) рақамлар билан ёзилиши зарур, шунингдек жўнатувчининг адреси олдида ҳам оддий рақамлар билан ёзилсин.

ИНДЕКСЛАРНИНГ ТЎҒРИ ЁЗИЛИШИ СИЗГА АЛОҚА ХИЗМАТИ КЎРСАТИШНИ ЯХШИЛАШГА ЁРДАМ БЕРАДИ.

„ТАШПОЧТАМТ“

ТЕЛЕВИЗОР

1 ДЕКАБРЬ

ШАНБА

Биринчи программа. Тошкент кўрсатади. 17.10 Кўрсатувлар программаси. **Узбек тилида:** 17.20 «Доре-ми-фа-соль». Болалар учун музикали программа. Рус тилида: 17.50 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Агитбригадалар — саҳнада». 18.25 «Ахборот» информацион программаси. 18.40 1973 йил давлат мукофоти лауреатлари. «Келинчак». Бадиий фильм. Ўзбек тилида: 20.00 «КПСС XXIV съезди қарорлари —амалда!». Андижон сув омбори қурилишида. 1-кўрсатув. 20.30 Ўн минут музика. 20.40 «Ахборот» информацион программаси. 21.00 Қўшиқ ёзувчи шоирлар. Собир Абдулла.

Иккинчи программа. Москва кўрсатади. 17.10 «1973 йилнинг қўшиқлари» 17.40 Ҳужжатли фильм. 18.00 **Рангли телевидение.** «Ҳайвонот оламида». 19.00 СССР халқ артисти М. И. Царевнинг чиқиши. 19.40 **Рангли телевидение.** Санъат усталари концерт студиясида. 20.40 **Рангли телевидение.** «Эски таниш». Бадиий фильм. **Тошкент кўрсатади.** 22.00 Ҳужжатли фильмлар экрани (ўзбек тилида). 22.30 «Ўзторгреклама» (рус тилида).

Учинчи программа. 19.00 дан Душанба кўрсатади

ЯКШАНБА

2 ДЕКАБРЬ

Биринчи программа. Тошкент кўрсатади. 9.25 Кўрсатувлар программаси. 9.30 Янгиликлар. **Узбек тилида:** 9.40 «До-ре-ми-фа-соль». Болалар учун музикали программа. (Такрорий кўрсатув). 10.10 «Времен созандалари». Болалар учун мультфильм. 10.30 Ўқувчилар учун. «Светофор». **Москва кўрсатади** 11.00 Кўрсатувлар программаси. 11.05 Янгиликлар. 11.10 Ўқувчилар учун. «Будильник». 11.40 **«Совет Иттифоқига хизмат қиламан».** 12.10 Ўқувчилар учун. «Ҳовлимиз болалари». 4-воқеа. Кўп серияли телевизион спектакль премьераси. 13.00 **Рангли телевидение.** «Рус романси». 13.30 Қишлоқ янгиликлари. 14.30 «Старт олдидаги хотиралар». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси. 15.30 **Рангли телевидение.** Мультипликацион фильмлар программаси. 16.00 Музикали киоск. 16.30 Кинопанорама. **Тошкент кўрсатади.** 18.10 Кўрсатувлар программаси. 18.15 Болалар учун мультфильм. Рус тилида: 18.25 Ўқувчилар учун. «Янгра, барабан». 18.55 «Ахборот» информацион программаси. **Узбек тилида: 19.10 «КПСС XXIV съезди қарорлари — амалда!» Андижон сув омбори қурилишида.** 2-кўрсатув. 19.40 Телевизион миниатюралар театри. (Такрорий кўрсатув).

Иккинчи программа. Тошкент кўрсатади. УҚУВ ПРОГРАММА. 10.00 Ўқитувчилар учун консультация. Ф. Достоевскийнинг «Жиноят ва жазо» романини ўрганиш (рус тилида). **Сиртдан ўқиётган студентлар учун: Узбек тилида:** 10.30 Физика. 11.30 Инглиз тилидан 7-машғулот. «Менинг дам олиш куним». 12.00 Назарий механика. 13.00 Немис тилидан 7-машғулот. «Студентнинг иш куни». 13.30 Олий математика (рус тилида). 14.00 Француз тилидан 6-машғулот. «Уй. Квартира». **Москва кўрсатади.** 18.10 Сув полоси бўйича СССР кубоги. Финал. ЦСКА бассейнидан олиб кўрсатилади.

Учинчи программа. 18.40 дан Фрунзе кўрсатади.

ТОШКЕНТ ПОЛИТЕХНИКА ИНСТИТУТИ СТУДЕНТЛАРИНИНГ
МИНИАТЮРА ТЕАТРИ
ТЕАТРНИНГ ҲАММА ВЕТЕРАНЛАРИНИ
2 ДЕКАБРЬ КУНДУЗ СОАТ 3 ДА
РЕПЕТИЦИЯГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ
Институт умумий техника факультетининг маросимлар залида йиғилиш лозим.

Сурхондарё область Сариосиё районидаги 25-ўрта мактаб томонидан Бобоев Эштемир номига берилган 288720 номерли йўқолган
ЎРТА МАЪЛУМОТ ТЎҒРИСИДАГИ АТТЕСТАТ
БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Тошкент оқшоми 4 бет.
1 ДЕКАБРЬ, 1973 й.

ОРГАН ТАШКЕНТСКОГО ГОРКОМА КП УЗБЕКИСТАНА И ТАШГОРСОВЕТА

БИЗНИНГ АДРЕС: 700.000; ТОШКЕНТ, ГСП, ДЗЕРЖИНСКИЙ КУЧАСИ, 15-УЙ.

ИНДЕКС 64579. Узбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри. Р — 00983. Нашр В — 2355.

ТЕЛЕФОНЛАР: коммутатор—33.02.49 дан 33.02.58 гача, Эълонлар бўлими—33.81.42.